

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2020

Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2020	Ændringsbudget 2020	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B- A)/A
Note	A	B	C	D
INDTÆGTER:				
10 Overført fra forrige år	35.926	38.888		8,2
1 Produktionsafgifter	0	0		-
2 Promillemidler	10.000	10.000		0,0
3 Særbevilling og anden indtægt	20.000	30.000		50,0
4 Renter	-100	-100		0,0
I. Indtægter i alt	65.826	78.788	0,0	19,7
UDGIFTER:				
Samlede tilskud fordelt på formål				
Afsætningsfremme i alt	25.257	25.929	58	2,7
Forskning og forsøg i alt	5.031	5.532	12	10,0
Produktudvikling i alt	0	0	-	-
Rådgivning i alt	11.718	13.255	29	13,1
Uddannelse i alt	0	250	1	-
Sygdomsforebyggelse i alt	0	0	-	-
Sygdomsbekæmpelse i alt	0	0	-	-
Dyrevelfærd i alt	0	0	-	-
Kontrol i alt	0	0	-	-
5 Særlige foranstaltninger i alt	0	0	-	-
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer i alt	0	0	-	-
II. Udgifter til formål i alt	42.006	44.966	100,0	7,0
6 Fondsadministration				
7 Fondsadministration - særpuljer	600	600		0,0
Revision	150	150		0,0
Advokatbistand	55	55		0,0
Effektvurdering	60	60		0,0
Ekstern projektvurdering	0	0		-
8 Bestyrelseshonorar/ beforderingsgodtgørelse	369	369		0,0
9 Tab på debitorer	0	0		-
III. Administration i alt	1.234	1.234	0	0,0
IV. Udgifter i alt	43.240	46.200	100	6,8
11 Overførsel til næste år	22.586	32.588		
Overførsel til næste år i pct. af årets udgift	52,2	70,5		

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2020

Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2020	Ændringsbudget 2020	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B- A)/A
Note	A	B	C	D

Supplerende oplysninger:

Samlede tilskud fordelt på tilskudsmodtagere

1	Økologisk Landsforening i alt	19.602	19.749	43,9	0,7
2	Landbrug & Fødevarer, SEGES i alt	9.001	10.469	23,3	16,3
3	Landbrug & Fødevarer i alt	5.368	6.090	13,5	13,5
4	Aarhus Universitet i alt	1.672	1.786	4,0	6,8
5	Food from Denmark i alt	1.166	1.166	2,6	0,0
6	Forbrugerrådet, Tænk i alt	833	833	1,9	0,0
7	Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt	522	776	1,7	48,7
8	Producersammenslutningen Fremme af Økologisk Kvalitets Svinekød (FØKS) i alt	726	726	1,6	0,0
9	Producersammenslutningen BAD (Bio Aus Dänemark) i alt	664	664	1,5	0,0
10	Hotel- og Restaurantskolen i alt	515	515	1,1	0,0
11	Dansk Vegetarisk Forening (DVF) i alt	399	399	0,9	0,0
12	Frugtformidlingen i alt	398	398	0,9	0,0
13	Center for Frilandsdyr K/S i alt	335	335	0,7	0,0
14	HortiAdvice i alt	300	300	0,7	0,0
15	Ecoviden i alt	271	271	0,6	0,0
16	Hegnsholt i alt	234	234	0,5	0,0
17	Zealand Business College i alt	0	200	0,4	-
18	Økologisk VKST i alt	0	55	0,1	-
V. I alt		42.006	44.966	100,0	7,0

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2020

Noter

Seneste indsendte budget er fondens basisbudget 2020. Der er udarbejdet et ændringsbudget på baggrund af yderligere indtægter, jf. note 3 nedenfor. Fonden har imødekommet en række projektførelser vedr. 2019-projekter. Dette er indarbejdet i nærværende ændringsbudget.

Note 1. Produktionsafgifter

Fonden opkræver ikke produktionsafgifter.

Note 2. Promillemidler

Der er budgetteret med ordinære promillemidler på 10 mio. kr., jf. §24.24.51 i finansloven for 2020.

Note 3. Særbevilling og anden indtægt

Der er budgetteret med en indtægt på 20 mio. kr. i 2020, som led i anden år i Økologiaftalen 2019-2021. Ifølge Aftale om kvælstofindsatsen i 2020 af 25. november 2019 blev det besluttet at tilføre fonden yderligere 10 mio. kr. Formålet med de yderligere midler er at styrke udviklingsmuligheder, konkurrenceevne og afsætningsfremme til fordel for økologisk landbrug ved kommende ansøgningsrunder, således fonden kan opretholde uændret aktivitet på området inden for økologifremme i 2020. I ændringsbudgettet er der således budgetteret med indtægter på i alt 30 mio. kr. Midlerne er indtægtsført i 2020-budgettet. Udmøntningen af midlerne vil ske i efteråret 2020 og bevilges til projekter som gennemføres i 2021. Midlerne indgår derfor i overførslen til næste år dvs. 2021-budgettet.

Note 4. Renter

Som følge af forholdene på pengemarkedet forventes der negativt afkast af fondens indestående likvider.

Note 5. Særlige foranstaltninger

Ingen bemærkninger.

Note 6. Fondsadministration

Opgaverne vedrørende fondens sekretariat og generelle omkostninger varetages af Landbrug & Fødevarer. Omkostningerne er budgetteret til 300 t.kr., som er finansieret af Landbrug & Fødevarer. Udgifter til generel fondsadministration er ikke finansieret af fondsmidler, og fremgår derfor ikke af budgettet.

Note 7. Fondsadministration - særpuljer

Der er indgået aftale med Landbrugsstyrelsen om, at op til 2 pct. af særbevillingerne kan bruges til administration af særpuljerne.

Note 8. Bestyrelseshonorar / befordringsgodtgørelse

Der er budgetteret med 9 t.kr. til befordringsgodtgørelse til bestyrelsesmedlemmer i forbindelse med bestyrelsesmøder. Udgifterne er baseret på, at seks bestyrelsesmedlemmer vil bede om befordringsgodtgørelse. Dækning af udgifter sker efter reglerne i statens tjenesterejseaftale og i det årlige satsreguleringscirkulære. Udgifterne består typisk af dækning af kørsel i egen bil og togbilletter.

Derudover er der budgetteret med 360 t.kr. til honorar til bestyrelsesmedlemmer.

Note 9. Tab på debitorer

Ingen bemærkninger.

Note 10. Overførsel fra forrige år

Der er budgetteret med en overførsel på 38.888 t.kr. jf. fondens 2019-regnskab.

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2020

Anvendelsen af midler fordelt efter hovedformål og tilskudsmodtager

Fonden for økologisk landbrug har for 2019 bevilget tilskud til projekter under følgende puljer:

1. Fondens ordinære pulje
2. Særlig pulje: Eksportfremme
3. Særlig pulje: National afsætningsfremme
4. Særlig pulje: Viden & Kompetencer

I tabel 1 - 4 på denne og de efterfølgende sider vises anvendelsen af midlerne fordelt på landbrugs-støttelovens hovedformål.

1. Fondens ordinære pulje

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2020	Ændrings- budget 2020	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B- A)/A i %
	A	B	C	D

Samlede tilskud fordelt på formål

1 Afsætningsfremme i alt	1.450	1.450	13	0,0
2 Forskning og forsøg i alt	5.031	5.532	46	10,0
3 Produktudvikling i alt	0	0	-	-
4 Rådgivning i alt	4.412	4.868	41	10,3
5 Uddannelse i alt	0	250	-	-
6 Sygdomsforebyggelse i alt	0	0	-	-
7 Sygdomsbekæmpelse i alt	0	0	-	-
8 Dyrevelfærd i alt	0	0	-	-
9 Kontrol i alt	0	0	-	-
10 Særlige foranstaltninger i alt	0	0	-	-
11 Medfinansiering af initiativer under EU-programmer i alt	0	0	-	-
Tilskud til formål i alt	10.893	12.100	100	11,1

Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere

1 Økologisk Landsforening i alt	3.756	3.903	32	3,9
2 Landbrug & Fødevarer, SEGES i alt	3.375	3.762	31	11,5
3 Aarhus Universitet i alt	1.672	1.786	15	6,8
4 Landbrug & Fødevarer i alt	950	1.200	10	26,3
5 Center for Frilandsdyr K/S i alt	335	335	3	0,0
6 HortiAdvice i alt	300	300	2	0,0
7 Ecoviden i alt	271	271	2	0,0
8 Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt	0	254	2	-
9 Hegnsholt i alt	234	234	2	0,0
10 Økologisk VKST i alt	0	55	0	-
Tilskud i alt	10.893	12.100	100	11,1

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2020

Anvendelsen af midler fordelt efter hovedformål og tilskudsmodtager

2. Særlig pulje: Økologisk eksportfremme

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2020	Ændrings- budget 2020	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B- A)/A i %
1.000 kr.	A	B	C	D

Samlede tilskud fordelt på formål

1 Afsætningsfremme i alt	9.800	10.091	100	3,0
2 Forskning og forsøg i alt	0	0	-	-
3 Produktudvikling i alt	0	0	-	-
4 Rådgivning i alt	0	0	-	-
5 Uddannelse i alt	0	0	-	-
6 Sygdomsforebyggelse i alt	0	0	-	-
7 Sygdomsbekæmpelse i alt	0	0	-	-
8 Dyrevelfærd i alt	0	0	-	-
9 Kontrol i alt	0	0	-	-
10 Særlige foranstaltninger i alt	0	0	-	-
11 Medfinansiering af initiativer under EU- programmer i alt	0	0	-	-
Tilskud til formål i alt	9.800	10.091	100	3,0

Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere

1 Økologisk Landsforening i alt	5.570	5.570	55	0,0
2 Landbrug & Fødevarer i alt	2.400	2.691	27	12,1
3 Food from Denmark i alt	1.166	1.166	12	0,0
4 Producentensammenslutningen BAD (Bio Aus Dänemark) i alt	664	664	7	0,0
Tilskud i alt	9.800	10.091	100	3,0

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2020

Anvendelsen af midler fordelt efter hovedformål og tilskudsmodtager

3. Særlig pulje: National Afsætningsfremme

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2020	Ændrings- budget 2020	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B- A)/A i %
	A	B	C	D

Samlede tilskud fordelt på formål

1 Afsætningsfremme i alt	14.007	14.388	100	2,7
2 Forskning og forsøg i alt	0	0	-	-
3 Produktudvikling i alt	0	0	-	-
4 Rådgivning i alt	0	0	-	-
5 Uddannelse i alt	0	0	-	-
6 Sygdomsforebyggelse i alt	0	0	-	-
7 Sygdomsbekæmpelse i alt	0	0	-	-
8 Dyrevelfærd i alt	0	0	-	-
9 Kontrol i alt	0	0	-	-
10 Særlige foranstaltninger i alt	0	0	-	-
11 Medfinansiering af initiativer under EU- programmer i alt	0	0	-	-
Tilskud til formål i alt	14.007	14.388	100	2,7

Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere

1 Økologisk Landsforening i alt	7.843	7.843	55	0,0
2 Landbrug & Fødevarer i alt	1.582	1.763	12	11,4
3 Landbrug & Fødevarer, SEGES i alt	1.413	1.413	10	0,0
4 Forbrugerrådet, Tænk i alt	833	833	6	0,0
5 Producentsammenslutningen Fremme af Økologisk Kvalitets Svinekød (FØKS) i alt	726	726	5	0,0
6 Hotel- og Restaurantskolen i alt	515	515	4	0,0
7 Dansk Vegetarisk Forening (DVF) i alt	399	399	3	0,0
8 Frugtformidlingen i alt	398	398	3	0,0
9 Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt	298	298	2	0,0
10 Zealand Business College i alt	0	200	1	-
Tilskud i alt	14.007	14.388	100	2,7

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2020

Anvendelsen af midler fordelt efter hovedformål og tilskudsmodtager

4. Særlig pulje: Viden & Kompetencer

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2020	Ændrings- budget 2020	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B- A)/A i %
	A	B	C	D

Samlede tilskud fordelt på formål

1 Afsætningsfremme i alt	0	0	-	-
2 Forskning og forsøg i alt	0	0	-	-
3 Produktudvikling i alt	0	0	-	-
4 Rådgivning i alt	7.306	8.387	100	14,8
5 Uddannelse i alt	0	0	-	-
6 Sygdomsforebyggelse i alt	0	0	-	-
7 Sygdomsbekæmpelse i alt	0	0	-	-
8 Dyrevelfærd i alt	0	0	-	-
9 Kontrol i alt	0	0	-	-
10 Særlige foranstaltninger i alt	0	0	-	-
11 Medfinansiering af initiativer under EU- programmer i alt	0	0	-	-
Tilskud til formål i alt	7.306	8.387	100	14,8

Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere

1 Landbrug & Fødevarer, SEGES i alt	4.213	5.294	63	25,7
2 Økologisk Landsforening i alt	2.433	2.433	29	0,0
3 Landbrug & Fødevarer i alt	436	436	5	0,0
4 Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt	224	224	3	0,0
Tilskud i alt	7.306	8.387	100	14,8

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2020

1. Fondens ordinære pulje

Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2020	Ændrings-budget 2020	Specifikation af anvendt statsstøtteregele
Note			

VI. Aktiviteter fordelt på tilskudsmodtagere

Økologisk Landsforening i alt	3.756	3.903	
Forskning og forsøg			
1 Recirkulering – fra affald til bedre økologisk næringsstofforsyning	700	700	\$4
2 InTRÆgrer 3.0 – integration af træer i økologisk landbrug	650	650	\$4
3 Skovlandbrug – et bæredygtigt landbrugssystem for planteavl og mælkeproduktion (ROBUST)	383	383	\$4
4 Carbon-Farm – Bæredygtige dyrkningssystemer i landbrug	291	291	\$4
Forskning og forsøg i alt	2.024	2.024	
Rådgivning			
5 Styr på den økologiske jordfrugtbarhed	649	734	\$2
6 Næringsstofforsyning til højere udbytter (NutHY)	303	303	\$2
7 Topkvalitet i økologiske spisekartofler	200	200	\$2
8 KalvVedKo /Mother-bonded calf rearing in organic dairy farming	80	80	\$2
9 Alternative innovative dyrkningssystemer i landbruget	-	62	\$2
Rådgivning i alt	1.232	1.379	
Afsætningsfremme			
10 Økodag 2020	500	500	\$6
Afsætningsfremme i alt	500	500	
Landbrug & Fødevarer, SEGES i alt	3.375	3.762	
Rådgivning			
11 Mere biogasgødning til økologiske bedrifter	500	500	\$2
12 Klimavenlig afgræsning i den økologiske mælkeproduktion	450	450	\$2
13 Økologer som naturhåndværkere	400	400	\$2
14 Nyttedyr i økologisk raps og hestebønne	300	300	\$2
15 Økologiske grise i harmoni med arealet	275	275	\$2
16 Hundrede procent danskfodrede økohøner og kyllinger	250	250	\$2
17 Økologisk Markdag	200	200	\$2
Rådgivning i alt	2.375	2.375	
Forskning og forsøg			
18 Økologiske markforsøg til udvikling af økologien	1.000	1.124	\$4
19 Kortlægning af smittepres i økologisk svineproduktion	-	263	\$4
Forskning og forsøg i alt	1.000	1.387	
Aarhus Universitet i alt	1.672	1.786	
Forskning og forsøg			
20 Græsmælk	600	600	\$4
21 Kortlægning af dansk økologisk mejerimælk - Danmilk	469	469	\$4
22 Udvikling af økologiske mælkeproduktionssystemer med forlænget ko-kalv-samvær i mælkefodringsperioden	409	523	\$4
23 Bekæmpelse af snudebiller i økologisk hvidkløverfrø	194	194	\$4
Forskning og forsøg i alt	1.672	1.786	

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2020

1. Fondens ordinære pulje

Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2020	Ændrings-budget 2020	Specifikation af anvendt statsstøtteregele
Landbrug & Fødevarer i alt	950	1.200	
Afsætningsfremme			
24 Økologi på uddannelser	950	950	\$6
Afsætningsfremme i alt	950	950	
Uddannelse			
25 Økoboost til fremtidens landmænd	-	250	\$2
Uddannelse i alt		250	
Center for Frilandsdyr K/S i alt	335	335	
Forskning og forsøg			
26 Skovlandbrug – et bæredygtigt landbrugssystem for planteavl og mælkeproduktion (ROBUST)	135	135	\$4
27 Klimaneutral økologi på små økologiske jordbrug	200	200	\$4
Forskning og forsøg i alt	335	335	
HortiAdvice i alt	300	300	
Rådgivning			
28 Kom godt i gang med økologiske blåbær og stikkelsbær	300	300	\$2
Rådgivning i alt	300	300	
Ecoviden i alt	271	271	
Rådgivning			
29 Faglig guide til økologiske planteavlere	271	271	\$2
Rådgivning i alt	271	271	
Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt	0	254	
Rådgivning			
30 Klogere på biodynamiske principper og praksis - kurser for landmænd, medarbejdere og konsulenter	0	254	\$2
Rådgivning i alt	0	254	
Hegnsholt i alt	234	234	
Rådgivning			
31 Recirkulering mellem land og by	234	234	\$2
Rådgivning i alt	234	234	
Økologisk VKST i alt	0	55	
Rådgivning			
32 Dyrkningsvejledning for økologiske æbler og pærer	0	55	\$2
Rådgivning i alt	0	55	
Puljen i alt	10.893	12.100	

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2020

2. Særlig pulje: Eksportfremme

Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2020	Ændringsbudget2020	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Note			

VI. Aktiviteter fordelt på tilskudsmodtagere

Økologisk Landsforening i alt	5.570	5.570	
Afsætningsfremme			
1 BioFach 2020 – succes med økologisk eksport via en mangfoldig økologisk fællesstand	2.361	2.361	DMG
2 Branding som døråbner for økologisk vækst på eksportmarkeder	1.493	1.493	§6
3 PLMA – centrum for samtale og videndeling om private label og økologi	758	758	DMG
4 God-bedre-bedst økologisk kvalitet til eksport	600	600	§6
5 BioFach – forprojekt til 2021	358	358	DMG
Afsætningsfremme i alt	5.570	5.570	
Landbrug & Fødevarer i alt	2.400	2.691	
Afsætningsfremme			
6 Deltagelse og markedsføring af økologiske produkter på BioFach China 2020	661	661	DMG
7 Markedsfremstød til Japan – muligheder for økologisk eksport til det japanske marked	545	545	DMG
8 Økologieksport for en milliard – ny dansk kinesisk samarbejdsaftale	459	459	§6
9 Fremstød i italien for økologiske fødevarer	400	400	DMG
10 Fremstød i italien for økologiske fødevarer (2019-projektforængelse)	0	291	§6
11 Udvikling af økologisk eksport til Finland	335	335	DMG
Afsætningsfremme i alt	2.400	2.691	
Food from Denmark i alt	1.166	1.166	
Afsætningsfremme			
12 Markedsføring af dansk økologi på SIAL Paris 2020	671	671	DMG
13 Markedsføring af dansk økologi på verdens største private label messe – PLMA Amsterdam 2020	495	495	DMG
Afsætningsfremme i alt	1.166	1.166	
Producersammenslutningen BAD (Bio Aus Dänemark) i alt	664	664	
Afsætningsfremme			
14 To Japan from Denmark – eksportfremstød af danske økologiske fødevarer til Japan	664	664	DMG
Afsætningsfremme i alt	664	664	
Puljen i alt	9.800	10.091	

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2020

3. Særlig pulje: National afsætningsfremme

Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2020	Ændringsbudget 2020	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Note			

VI. Aktiviteter fordelt på tilskudsmodtagere

Økologisk Landsforening i alt	7.843	7.843	
Afsætningsfremme			
1 Ø-mærket 30 år	2.441	2.441	\$6
2 De Økologiske Spisemærker – ansvar for klimaet	2.099	2.099	\$6
3 Økologi på høj- og efterskoler	1.143	1.143	\$6
4 Økologi 3.0 – Den økologiske vej til bæredygtighed	1.058	1.058	\$6
5 Flere kvalitetsdimensioner i det økologiske vareudbud i Danmark	600	600	\$6
6 Red bierne! Vælg økologi	502	502	\$6
Afsætningsfremme i alt	7.843	7.843	
Landbrug & Fødevarer i alt	1.582	1.763	
Afsætningsfremme			
7 Økologiens styrkepositioner - til danskerne i anledning Ø-mærkets 30 års jubilæum	341	341	\$6
8 Afsætning af økologisk grønt til foodservice	581	581	\$6
9 Økologiske race- og specialgrise	660	660	\$6
10 Mere økologi hos slagterne – indsats hos supermarkeds- og privatslagtere	-	181	\$6
Afsætningsfremme i alt	1.582	1.763	
Landbrug & Fødevarer, SEGES i alt	1.413	1.413	
Afsætningsfremme			
11 Fremme af økologi og bæredygtighed i foodservice-sektoren	713	713	DMG
12 Mersalg af økologisk kylling via faglig og fængende oplysning	700	700	\$6
Afsætningsfremme i alt	1.413	1.413	
Forbrugerådet, Tænk i alt	833	833	
Afsætningsfremme			
13 Økologi Fordi	833	833	\$6
Afsætningsfremme i alt	833	833	
Producentsammenslutningen Fremme af Økologisk Kvalitets Svinekød (FØKS) i alt	726	726	
Afsætningsfremme			
14 SOfari – Mere øko-gris i danskernes indkøbskurv	726	726	\$6
Afsætningsfremme i alt	726	726	
Hotel- og Restaurantskolen i alt	515	515	
Afsætningsfremme			
15 Økologisk charcuterie – fra håndværk til højværdiproduktion	515	515	\$6
Afsætningsfremme i alt	515	515	

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2020

3. Særlig pulje: National afsætningsfremme

Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2020	Ændringsbudget 2020	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Note			
Dansk Vegetarisk Forening (DVF) i alt	399	399	
Afsætningsfremme			
16 Fremme af økologiske vegetariske produkter hos producenter, grossister og food service	399	399	DMG
Afsætningsfremme i alt	399	399	
Frugtformidlingen i alt	398	398	
Afsætningsfremme			
17 Bønnemøder – fremtidens økologiske måltid	398	398	§6
Afsætningsfremme i alt	398	398	
Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt	298	298	
Afsætningsfremme			
18 Afsætning af biodynamisk kød med klimaaspekter, gastronomi og bedriftshelhed	298	298	§6
Afsætningsfremme i alt	298	298	
Zealand Business College i alt	0	200	
Afsætningsfremme			
19 Økologi på Danmarks største slagteriskole	-	200	DMG
Afsætningsfremme i alt	0	200	
Puljen i alt	14.007	14.388	

Fonden for økologisk landbrug - Ændringsbudget 2020

4. Særlig pulje: Viden & Competence

Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2020	Ændringsbudget 2020	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Note			

VI. Aktiviteter fordelt på tilskudsmodtagere

Landbrug & Fødevarer, SEGES i alt	4.213	5.294	
Rådgivning			
1 Omlægningstjek og kompetenceopbygning til nye økologiske landmænd	3.723	3.723	§§2+3
2 Omlægningstjek i boringsnære beskyttelsesområder	490	490	§3
3 Omlægningstjek – viden og kompetencer indenfor økologisk landbrugsproduktion	-	913	§§2+3
4 Bæredygtighedstjek for nyomlagte bedrifter	-	168	§3
Rådgivning i alt	4.213	5.294	
Økologisk Landsforening i alt	2.433	2.433	
Rådgivning			
5 Omlægningstjek hos primærproducenter	1.943	1.943	§3
6 Omlægningstjek til beskyttelse af drikkevandsressourcer	490	490	§3
Rådgivning i alt	2.433	2.433	
Landbrug & Fødevarer i alt	436	436	
Rådgivning			
7 Økologisk omlægningstjek af SMVér	436	436	DMG
Rådgivning i alt	436	436	
Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt	224	224	
Rådgivning			
8 Biodynamiske omlægnings-, fastholdelses- og bæredygtighedstjek	224	224	§3
Rådgivning i alt	224	224	
Puljen i alt	7.306	8.387	

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Fondens ordinære pulje

Note 1. Recirkulering – fra affald til bedre økologisk næringsstofforsyning

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål er at udvikle og realisere en foretningsmodel, der sikrer tilbageførsel af næringsstoffer fra affald til økologisk planteavl, hvor potentialet er størst. Projektet skaber incitament og engagement til recirkulering i befolkning

Projektet er et samarbejdsprojekt mellem Økologisk Landsforening og SEGES, som skal sikre, at den positive udvikling i økologien kan fastholdes, og at cirkulær økologi reelt kan udmøntes i praksis i den økologiske planteavl. Projektets aktiviteter understøtter øget accept, tilførsel og udnyttelse af næringsstoffer fra Kildesorteret Organisk Dagrenovation (KOD) og fra andre restprodukter som en naturlig del af den økologiske fødevarereproduktion. Projektet har særligt fokus på etablering af næringsstofkredsløb fra by til land, så næringsstofferne tilgår og gavner den økologiske planteproduktion og specielt anvendes i områder, hvor næringsstofforsyningen til den økologiske produktion er begrænset, og hvor både landmænd og samfund opnår størst økonomisk og miljømæssig effekt af recirkulering. Projektet udvikler en bæredygtig forretningsmodel, der sikrer, at håndtering og fordeling af de betydelige og værdifulde næringsstofkilder til økologisk planteproduktion. Kvaliteten og gødningsvirkningen af næringsstofferne kortlægges og sikres ved markforsøg i landsforsøgene. Da det potentielt ikke kun er den økologiske drift, der efterspørger næringsstoffer fra KOD og andre næringsmidler, iværksættes tiltag, der sikrer, at næringsstofferne bevares tilgængelige i den økologiske planteavl.

Projektets effekter er øget omlægning, højere udbytter og forbedret økonomi for nuværende og nye økologiske producenter. Indfasning af andre næringskilder vil muliggøre udfasning af næringsstoffer fra konventionelle brug. Et udvidet økologisk areal vil nedsætte kemikalieanvendelse og have positive effekter for drikke- og overfladevand, biodiversitet, og klimabelastning.

Note 2. InTRÆgrer 3.0 – integration af træer i økologisk landbrug

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål er ved agerskovbrug at kunne anviser et nyt økologisk produktionssystem med en mere robust økonomi, mindre klimabelastning samt større biodiversitet. Projektet bygger videre på resultater fra projekterne InTRÆgrer og InTRÆgrer 2.0, som gennemføres i 2018 og 2019.

Projektet er inddelt i tre arbejdsplaner (AP1-3), som vil generere og formidle viden, der anviser veje til integration af træer og buske i den økologiske produktion med økonomiske, klima- og biodiversitetsmæssige gevinster. I AP1 videreføres arbejdet med værterne fra de to foregående projekter for at følge og formidle resultater fra de etablerede systemer. Arbejdsplan 2 indbefatter netværksetablering, kortlægning af eksisterende SL samt formidling af praktiske erfaringer med SL i Danmark, mens AP3 fokuserer på afsætningskanaler og – strategier for SL-produkter.

Som følge af projektets resultater og formidlingsindsats forventes det, at et betydeligt antal økologiske landmænd vil integrere træer/buske i deres produktion til gavn for samfundet, biodiversiteten og det globale klima. Et landbrugssystem, som tager udgangspunkt i agerskovbruget vil i højere grad leve op til forbrugernes forventninger om en bæredygtig fødevarereproduktion, hvilket potentielt kan styrke produkternes markedsposition

Note 3. Skovlandbrug – et bæredygtigt landbrugssystem for planteavl og mælkeproduktion (RO-BUST)

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål er at klima- miljø og naturoptimere landbrugsproduktionen gennem implementering af træer i markfladen. Fra forskningsresultater fra udlandet ved vi, at effekterne af implementering af træer i markfladen bl.a. er forbedret mikroklima, reduceret kvælstofudvaskning, højere naturværdi, reduceret behov for van-

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

ding, øget jordfrugtbarhed og mikrobiel aktivitet, samt øget kulstofbinding i systemet. Målet er at skabe tilstrækkelig viden om skovlandbrugssystemernes effekter til at en betydelig del af danske landmænd vil se produktionsformen som en reel mulighed.

Projektets aktiviteter gennemføres seks arbejdsplaner:

Arbejdsplan 1: Litteraturreview – videns- og erfaringsindsamling om skovlandbrug fra ind- og ud-land

Arbejdsplan 2: Forsøg i etablerede skovlandbrugssystemer: AP2.1: Kulstof- og kvælstofkredsløb AP2.2: Managementpraksis og samspil med afgrøder inkl. konkurrence, udbytter og jordfrugtbarhed AP2.3: Foder-værdi og udfodring AP2.4: Dyrevelfærd AP2.5: Biodiversitet

Arbejdsplan 3: Etablering af nye systemer – design og udvikling: AP3.1 – Design og etablering af skovlandbrug AP3.2 – Baselinemålinger i nye skovlandbrugssystemer

Arbejdsplan 4: Forretningspotentiale

Arbejdsplan 5: Modellering af skovlandbrugssystemets effekter og potentiale

Arbejdsplan 6: Vidensdeling og netværksdannelse

Note 4. Carbon-Farm – Bæredygtige dyrkningssystemer i landbrug

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Forskning og forsøg

Formålet med projektet er at udvikle, undersøge, implementere og udbrede bæredygtige dyrkningssystemer i Danmark. Dyrkningssystemerne skal bevare og opbygge jordens frugtbarhed i både økologisk og konventionelt landbrug. I udvikles og afprøves CarbonFarm dyrkningssystemerne i store forsøgsplots i markerne hos fire landmænd, to økologiske og to konventionelle. Dyrkningssystemerne udvikles over tre vækstsæsoner, hvor teori forsøges eftervist i praksis, og hvor systemerne løbende tilrettes, baseret på erfaringer. Derudover består projektet af projektledelse, kommunikation, opsamling af viden og formidling af resultaterne fra projektet med henblik udbredelse og videre implementering af de udviklede dyrkningssystemer.

Det forventes, at implementering af projektets resultater på kort sigt kan øge udbytterne med 10 % på den femtedel af landbrugsarealet, hvor der er et kritisk lavt kulstofindhold og dermed en forringet jordfrugtbarhed. På langt sigt kan implementering af projektets arbejde minimere næringsstofoverskud (kvælstof og fosfor), reducere pesticidanvendelse, begrænse klimapåvirkning og øge ressourceudnyttelsen.

Note 5. Styr på den økologiske jordfrugtbarhed

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål er at øge udbytterne i økologisk planteproduktion gennem målrettet fokus på livet i jorden, en afgørende faktor i opbygningen af jordens frugtbarhed. Formålet er endvidere at gøre viden på området operationelt og tilgængeligt for landmanden. Ud fra hypotesen om, at ved at inddrage livet i jorden som en aktiv og meget betydende parameter for udbytniveauet, arbejdes der i projektet med next step i jordens frugtbarhed. På fem bedrifter udarbejdes en status for jordens egnethed som dyrkningsmedie udtrykt i kvalitet og frugtbarhed. Status kombineres med historiske data, som er tilgængelige, fra bedrifterne. Det opgøres hvilken effekt dyrkningshistorien på bedrifterne har haft på jordens frugtbarhed, herunder udbytterne, frem til i dag.

Der bygges ovenpå med metoder til at beskrive, måle og kvantificere jordens frugtbarhed med fokus på livet i jorden. Tre udvalgte metoder afprøves og valideres; Solvita soil test, mikroskopi af jordprøver for fastlæggelse af forholdet mellem svampe og bakterier i jorden og validering af metoden Albrecht Analyse baseret på inddragelse af eksperter i næringstoffer. Der afholdes jordbundsværksteder for landmænd og konsulenter. På jordbundsværkstederne er der fokus på den praktiske vinkel af arbejdet med jordens frugtbarhed.

Effekterne af projektet er forbedret jordfrugtbarhed på de økologiske bedrifter med deraf følgende højere udbytter. Det giver en forbedring af ressourceudnyttelsen, herunder forsyning og udnyttelse af næringstoffer i økologisk planteproduktion uden tilførsel af konventionel husdyrgødning

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Note 6. Næringsstofforsyning til højere udbytter (NutHY)

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål er at fremme højere udbytter og større bæredygtighed i økologisk planteproduktion.

Det opnås ved sammen med økologi-konsulenter og økologiske landmænd at udvikle rådgivningsprocesser, der er helhedsorienterede og langsigtet optimerende i forhold til sædskifte, næringsstofforsyning og miljø.

Projektet er en del af et større RDD3 projekt. I projektet gennemføres workshops med træning af konsulenter i at bruge eksisterende viden og nye værktøjer til langsigtet optimering samtidig med, at ny viden fra RDD3-projektets øvrige arbejdsplaner formidles bredt, men også som en integreret del af den nye strategiorienterede rådgivning, som skal opbygges i fællesskab med rådgivere og landmænd. Samlet set er effekten af stor værdi for økologisk planteproduktion, da både økonomi og bæredygtighed forbedres ved, at en langsigtet planlægnings- og optimeringshorisont indføres i økologisk landbrugsproduktion.

Note 7. Topkvalitet i økologiske spisekartofler

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål er at styrke forudsætningerne for øget afsætning og udbytte i økologisk kartoffelproduktion gennem dialog mellem produktions- og afsætningsled og ved at øge kundernes kendskab til de særlige fordele ved at købe danske økologiske spisekartofler. Projektet sikrer dialog mellem producent og afsætningsled og udbreder den gode historie om den lille økologiske guldklump i køkkener og på middagsboderne, så forbrugerne ser den umådelige diversitet, den gode lokale spisekartoffel tilbyder ift. sortsvariation, anvendelse, smag og bæredygtighed. Projektet optimerer dyrkningen og afsætningen af danske økologiske spisekartofler og styrker forbindelsen mellem produktion, afsætning og anvendelse. I produktionen identificeres og afprøves dyrkningstiltag og arbejdsgange, og i afsætningsledet klarlægges efterspurgte kvalitetsmæssige egenskaber, så der skabes overblik over udbud og dyrkningsmæssige muligheder. Samtidig udvikles en model til afsætning af overskydende produktion. Et tværfagligt panel af repræsentanter, der producerer, afsætter og anvender kartofler samles for at drøfte og belyse aktuelle udfordringer, muligheder og behov på tværs af branchen, så synergier og dialog styrkes. Projektets aktiviteter udbredes i formidlingsindsatser på tværfaglige møder og ved åbne arrangementer for at sikre videndeling og samarbejde på tværs, bedre sammenhæng mellem produktion og marked samt øget samarbejde mellem avlere, rådgivere, pakkerier og afsætning. Etablerede og nye avlere af økologiske spisekartofler og rådgivere får viden og værktøjer til at øge udbytte- og kvalitetsstabiliteten i økologiske spisekartofler. Det vil udvikle erhvervet, øge afsætningsmuligheder og efterspørgsel og forbedre forudsætningerne for at opnå gode prisaftaler.

Note 8. KalvVedKo /Mother-bonded calf rearing in organic dairy farming

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål er at udvikle nye robuste og innovative systemer for opdræt af kalve i mælkefodringsperioden i økologiske mælkeproduktioner med ko-kalv-opdræt. Projektet vil undersøge og bidrage til at overvinde betydelige barrierer for at implementere ko-kalv-opdræt i bredere skala i danske økologiske mælkeproduktioner.

Desuden udvikles infrastruktur-løsninger, der kan understøtte styring af ko-kalv opdræt i praksis; undersøge forskellige strategiske valg og overvejelser i forbindelse med fravænningsmetoder og organisering af ko-kalv-systemer; fremme en informeret faglig og offentlig debat; samt opmuntre til praktiske og kontekstspecifikke løsninger for ko-kalv-systemer. Dermed skabes grundlag for at træffe informerede valg for mælkeproducenter om, hvorvidt disse systemer er farbare veje for dem eller ej. Projektets aktiviteter undersøger virkninger af fuldtids- kontra deltidssamvær mellem ko og kalv samt af forskellige måder at fravænne kalven på gennem adfærdsforsøg. Herunder:

- Forsøg med forskellige lågesystemer i både malkestald-system og robot-system.
- Undersøgelse af faktorer, der kan medvirke til, at systemet er velfungerende for køer, kalve og mennesker.
- Udvikling af læringen om ko-kalv-systemer i landmandsgrupper.
- Kommunikation og dialog om sådanne systemer med interessenter fra landbruget, rådgivningen og mejerierne.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Gennem projektet opnås viden om skånsom adskillelse, staldindretning, og sundhedsfremmende pasning, som muliggør ko-kalv samvær gennem mælkefodringsperioden på en sikker og bæredygtig måde for både ko og kalv. Det sikres, at det sker med størst muligt udbytte i form af sunde dyr, trivelige kalve, høj produktkvalitet af mælk og kød, samt god økonomi og troværdighed i forhold til de økologiske principper.

Note 9. Alternative innovative dyrkningssystemer i landbruget

2019-projektforlængelse

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Rådgivning

Projektets formål er at etablere og drive netværk for landmænd med hurtig udveksling af viden om og erfaringer med alternative og innovative dyrkningssystemer i landbruget med henblik på at videreudvikle produktionen. Projektet samler erfaringer fra praksis om en række alternative og innovative dyrkningssystemer, som afprøves af landmænd. Det sker i en spørgeundersøgelse hos planteavlserådgivere og landmænd, som dels skal lokalisere, hvor der afprøves relevante tiltag, dels skal afdække, hvilke faglige områder der for landmanden er mest betydende for fortsat bæredygtig vækst og succes i dansk landbrug.

Der indsamles også viden om aktiviteter inden for alternative og innovative dyrkningssystemer hos udenlandske landmænd. På baggrund af vidensindsamlingen udgives et inspirationskatalog om dyrkningssystemerne, og der oprettes en facebookside til erfarings- og vidensudveksling om dyrkningssystemerne for landmænd, rådgivere og forskere. Der oprettes netværk og skabes en platform for iværksættelse og deling af markmøder, videooptagelser i marken studieture i ind- og udland.

Note 10. Økodag 2020

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætning

Formålet med Økodag er at øge forbrugernes viden om de værdier, der ligger bag den økologiske mælkeproduktion for derved at øge loyaliteten og salget af økologiske mejeriprodukter.

Gårdene, hvor gæsterne inviteres med til at overvære, at de økologiske køer lukkes på græs for første gang i foråret. Derved opnås en autentisk formidlingsramme, der øger troværdigheden af de økologiske værdier.

Økodag er med til at skabe en bevidstgørelse hos forbrugerne om, at de med deres valg i køledisken kan være med til at sætte endnu flere køer på græs og gøre en forskel for både dyrene, naturen og mennesker. Økodag formår ikke alene at fastholde eksisterende økologiske forbrugere, men også til at tiltrække nye forbrugere, der er afgørende for en fortsat vækst. I 2019 var der mere end 204.000 danskere, der valgte at besøge en økologisk gård til Økodag.

Note 11. Mere biogasgødning til økologiske bedrifter

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer, SEGES

Hovedformål: Rådgivning

Formålet er gennem kontakt og samarbejde med landets biogasanlæg, at øge adgangen til gødning til de økologiske bedrifter, for dermed at forbedre de økologiske udbytter og økonomi. Projektet vil skabe kontakt til flest mulige biogasanlæg og sammen med disse vurdere biomasserne til gasproduktion, og opstille praktiske og økonomiske løsninger, så økologer kan anvende gødningen.

I projektet tages der kontakt til flest mulige gård- og fælles-biogasanlæg for at registrere, hvilke biomasser der anvendes på anlæggene. Dette sammenholdes med reglerne for tilladte gødninger i økologisk planteproduktion og biogasanlæggene opdeles i A) Anlæg med økologiautorisation, der kan levere gødning med økologistatus, B) Anlæg uden økologiautorisation, hvor gødningen må bruges på økologiske arealer og C) Anlæg hvor den afgassede gødning ikke må bruges til økologisk dyrkning. Sammen med de interesserede biogasanlæg arbejdes der med at udvikle de mest hensigtsmæssige måder at sikre gødning fra biogasanlæggene, som økologerne må bruge. Herunder omlægning af biomasseforsyningen og etablering af økologiske biogasinjer. Foruden den direkte kommunikation og vejledning, der gennemføres til de kontaktede anlæg, udarbejdes der vejledningsmateriale til både online og print. Materialet vil beskrive de tilgængelige gødningsmuligheder, de identificerede udfordringer, og de mulige løsninger på en let tilgængelig måde, således at andre og fremtidige anlæg vil kunne finde løsninger, så de bedst muligt kan forsyne økologiske bedrifter med gødning.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Der vil desuden blive afholdt informationsmøder og skrevet artikler til biogasbranchens blade, og holdt oplæg på relevante fagmøder og netværksmøder.

Effekten af projektet vil være et markant løft af udbyttet i økologisk planteavl med en årlig værdi på ca. 18 mio. kr.

Note 12. Klimavenlig afgræsning i den økologiske mælkeproduktion

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer, SEGES

Hovedformål: Forskning og forsøg

Formålet med projektet er at undersøge, hvordan holistisk afgræsning påvirker græsudbytte, mælkeydelse og klimabelastningen ved græs-baseret økologisk mælkeproduktion. Projektets mål er at opnå evidensbase-ret viden omkring effekterne af holistisk afgræsning. Mere specifikt ved at registrere mælkeproduktion, græs-udbytte og -kvalitet, samt at belyse klimabelastningen.

Projektet indsamler viden ved at gennemgå og bearbejde international publiceret litteratur vedrørende holistisk afgræsning med fokus på mælke- og græsmarksproduktionen. Desuden vil projektet indsamle data fra 2-3 malkekvægsbedrifter i Danmark, der praktiserer holistisk afgræsning. Her vil der være fokus på at indsamle data omkring græsudbytte, græskvalitet og mælkeproduktion. Derudover vil projektet belyse kulstofbindingen ved holistisk afgræsning under danske forhold via de indsamlede data fra bedrifterne og til sidst se på, hvordan holistisk afgræsning påvirker mælkebedriftens samlede klimaaftryk. Viden formidles gennem artikler i nyhedsbrevet "Økologi – Inspiration til Jordbruget" og "Økologi" baseret på case-beskrivelse af bedrifter, der praktiserer holistisk afgræsning, viden fra litteratur, og de indsamlede data omkring græsudbytte, græskvalitet og mælkeproduktion. Derudover vil der blive udarbejdet en rapport med resultaterne fra de bedrifter, som indgår i projektet. Rapporterne vil blive publiceret på LandbrugsInfo. Der bliver lavet små opslag/videoer fra projektet på SEGES Økologis Facebookside.

Effekten vil være en mere klimamæssig bæredygtig produktion, da kulstofbindingen forventes øget ved holistisk afgræsning sammenlignet med traditionel afgræsning. Derudover vil projektet bidrage til en øget græsudbytte og forbedret græskvalitet, samt øget mælkeproduktion. Projektet forventes derfor at kunne bidrage til fondens strategier omkring produktionssystemer med mindre klimabelastning og en øget produktivitet i græsmarken og mælkeproduktionen.

Note 13. Økologer som naturhåndværkere

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer, SEGES

Hovedformål: Rådgivning

Naturtjek giver de økologiske landbrug en troværdig og faglig robust metode, som sikrer at økologiske landmænd tager nødvendige hensyn til naturen, og samtidig løftes naturrådgivningen hos de lokale konsulenter. Målet er at flere økologiske landmænd får viden omkring effektive naturindsatser, og at indsatserne resulterer i en stærkere naturindsats på de økologiske bedrifter.

Baseret på de erfaringer som er indhentet i projektets første år, så er fokus i andet år på at færdigudvikle og færdigteste rådgivningsmetoden "Naturtjek". Der indhentes bl.a. erfaringer fra de landmænd, som har fået lavet Naturtjek, ift. at sikre at tilgangen matcher deres behov. Herudover skal de 8 deltagende lokale rådgivere færdiguddannes i brug af metoden, og deres uddannelsesforløb skal evalueres. Der er også fokus på formidling af projektets erfaringer og resultater i projektets sidste år, hvor der vil blive gjort en stor indsats for at sprede kendskabet til Naturtjek-metoden, både bredt i offentligheden, men i særdeleshed blandt økologiske landmænd og deres rådgivere. Det sker bl.a. på markvandring, hvor der gives praktiske eksempler på den gode naturindsats på bedriften. Der færdiguddannes en række lokale rådgivere, som er klar til at bruge metoden i deres videre rådgivning, så langt flere landmænd får muligheden for at få lavet et Naturtjek.

Den økologiske landmand opnår mere viden om en målrettet indsats for biodiversitet. Projektet udvikler en konkret og brugbar implementeringsmetode.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Note 14. Nyttedyr i økologisk raps og hestebønne

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer, SEGES

Hovedformål: Rådgivning

Formålet er at undersøge hvordan de økologiske markudbytter i vinterraps og hestebønne kan stabiliseres med anvendelse af nyttedyr, og dermed bidrage til at øge arealet med hjemmeavlede fedt- og proteinafgrøder. Målet opnås gennem vidensindsamling og erfaringsudveksling, samt afprøvninger med forbedring af levedemulighederne for nyttedyr på og udenfor dyrkningsfladen, kombineret med direkte udsætning i afgrøderne.

I den første del af projektet skal nødvendig national og international viden om tiltag med anvendelse af nyttedyr i vinterraps- og hestebønmarker opsamles. Det driftsmæssige og økonomiske potentiale ved at implementere brug af nyttedyr på bedrifterne skal beskrives. Indsamlingen af viden vil danne baggrund for afprøvning i marken og efterfølgende udarbejdelse af et inspirationskatalog med konkrete anbefalinger til bekæmpelsen af de mest tabsvoldende skadedyr i økologisk dyrkning af hestebønner og vinterraps. Tilgangen vil være: 1) at forbedre vilkårene for skadedyrenes naturlige fjender og samtidig tilgodese en effektiv planteproduktion, 2) at udsætte nyttedyr i afgrøden ved risiko for tabsvoldende skadedyrsangreb. Anbefalingerne demonstreres i marken, hvor relevante tiltag implementeres i praksis på to ejendomme, der indgår som en central del af vidensformidlingen i projektet.

Effekten er at projektet, gennem bedre tiltag til bekæmpelse af skadedyr i vinterraps og hestebønne, kan skabe et højere og mere stabilt udbytte pr. hektar og dermed et mere konkurrencedygtigt økologisk jordbrug. Effekten vil ligeledes være, at integrationen af natur og biodiversitet i den økologiske produktion øges og giver dermed en højere naturkvalitet på de økologiske bedrifter."

Note 15. Økologiske grise i harmoni med arealet

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer, SEGES

Hovedformål: Forskning og forsøg

Formålet er at finde miljøfaglige løsninger til den økologiske svineproduktion på friland, så der kan ske en tilpasning af produktionsrammerne under de nye miljøkrav til kvælstof og fosfor. Målet er at udarbejde et handlingskatalog, der viser de miljøfaglige løsninger, som har en sandsynliggjort effekt, samt at tydeliggøre udviklingspotentialer for derved at sikre en produktion med mindre udledning.

I projektet gennemføres fire aktiviteter for at samle viden til et handlingskatalog. 1) Samle og fortolke tidligere arbejder vedrørende udvaskning fra sofolde, herunder resultater fra Miljøstyrelsens arbejde i 2019. Disse målinger gælder også fosfor, hvilket er den nye parameter. Arbejdet omfatter sofolde med og uden beplantning. 2) Analysere de innovative bedrifter, der praktiserer en ny model for foldrotation. Tiltaget er blevet til på individuelle landmænds initiativ og derfor foreligger der ikke en samlet beskrivelse af resultaterne. Dette projekt indhenter oplysningerne gennem interviews. 3) Status over hvordan mobile hytter kategoriseres i miljø-sammenhæng. Princippet med mobile hytter er stadig meget nyt og der er en del uafklarede spørgsmål også på miljøområdet. Projektet samler facts og synliggør de uafklarede dele. 4) Formidling af handlingskataloget. Der formidles til landmændene under hele processen, så de kan risikovurdere deres investeringer og i det hele taget planlægge og tilrettelægge deres produktion. Den løbende formidling vil ske på landmandsmøder (erfagrupper) og ved at samle viden i handlingskataloget.

Effekterne er at landmændene får støtte til at finde udveje til at opretholde produktionen. Innovative tiltag som er specifikke for den økologiske drift vurderes med henblik på at blive anerkendte som miljøtiltag. Reduceret udledning af kvælstof og fosfor. En produktion med høj dyrevelfærd, der går hånd i hånd med hensynet til miljøet.

Note 16. Hundrede procent danskfødte økohøner og kyllinger

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer, SEGES

Hovedformål: Rådgivning

Formålet med projektet er at øge andelen af danske råvarer i foder til økologisk fjerkræ til et hundrede procent, for derved at gøre fjerkræproduktionen mere bæredygtig. Målet er at udvikle 100% danske foderblandinger til økologisk opdræt af levekylinger, til økologiske høner og økologiske slagtekylinger, samt at beregne hvor store mængder af de enkelte råvarer, der er behov for.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Projektet vil bestå af 2 delopgaver. I delopgave 1 kortlægges mængden af de allerede eksisterende danske økologiske råvarer, der kan bruges til fjerkræ. Endvidere sættes der fokus på nye højværdi proteinfodermidler som grøntprotein, insektmel, søstjernemel, hampefrø, mask m.fl. Disse proteinfodermidler skal vurderes med hensyn til næringsstofindhold, hvor meget der kan produceres, hvad prisen pr. kg bliver og hvordan de håndteres. I delopgave 2 skal der udvikles foderblandinger, der så tæt som muligt imødekommer de forskellige typer fjerkræns næringsstofbehov. For optimeringerne opstilles 3 forskellige scenarier a) Både eksisterende danske økologiske råvarer og importerede råvarer er til rådighed, b) Eksisterende danske råvarer og nye højværdi råvarer er til rådighed, c) Kun eksisterende danske økologiske råvarer er til rådighed. Herved illustreres effekterne af råvarevalget på næringsstofindhold og pris. Derudover beregnes det hvilke mængder af danske økologiske råvarer, der vil blive brugt for, såfremt alt dansk økologisk fjerkræ skal fodres med 100% danske råvarer. Der formidles løbende resultater fra projektet og der afholdes en workshop om anvendelse af hjemmeavlet foder til økofjerkræ.

Udvikling af konceptet vil øge den økologiske fjerkræproduktions bæredygtighed og troværdighed. Den stigende efterspørgsel efter danske fodermidler vil gøre det rentabelt at producere f.eks. søstjernemel, muslingemel, insektprotein og grøntprotein, og på den måde kickstarte produktionen af disse varer.

Note 17. Økologisk Markdag

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer, SEGES

Hovedformål: Rådgivning

Formålet er at udvikle en landsdækkende økologisk markdag, hvor landmænd kan indsamle ny praksisorienteret viden med henblik på at styrke det økologiske håndværk og sikre økologiens konkurrencekraft.

En national økologisk markdag skal bidrage til, at økologiske landmænd har adgang til ny faglig viden, der kan inspirere og udvikle det økologiske landbrug. Formidlingen skal ske praksisnær og i en dialog omkring markdagens markdemonstrationer. Aktiviteterne på en økologisk markdag skal dække kæden fra planteproduktion, herunder dyrkning, maskiner og teknologi, til fodring, husdyrmanagement og ernæring. Projektets aktiviteter vil i 2020 primært være at afdække interessen for at planlægge og gennemføre en national økologisk markdag, der i de lige år skal erstatte en stor del af de lokale arrangementer. Økologisk Markdag skal ligge i modsatte år i forhold til Økologikongressen. Dernæst vil opgaven være at udvikle et koncept og en organisation for aktiviteten, samtidig med at det skal afklares, hvor der findes passende arealer til at etablere forsøg, der skal planlægges i 1-2 år før afholdelsen af den første økologiske markdag i juni 2022.

Effekten af at afholde en landsdækkende aktivitet, hvor det forventes at 75% af deltagerne er landmænd, er at udviklingen i det økologiske landbrug hjælpes på vej og øger konkurrencekraften, da ny viden fra forskning, forsøg og teknologjudviklingen formidles og implementeres hurtigst muligt i praksis.

Note 18. Økologiske markforsøg til udvikling af økologien

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer, SEGES

Hovedformål: Forskning og forsøg

At økologiske landmænd kan forbedre deres produktion på basis af veldokumenteret viden, og dermed opnå højere udbytter, mere stabil produktion, og indføre nye dyrkningsmetoder. Ved at sikre ny dokumenteret viden fra økologiske landsforsøg, som landmanden kan implementere direkte i sin dyrkningspraksis.

Projektet tilvejebringer forsøgsviden indenfor 6 indsatsområder identificeret af Fagligt Økologisk Forsøgsudvalg, samt yderligere inspiration hentet fra praksis og forskning i ind- og udland. Udvalget er bredt sammensat for at sikre en høj relevans af de økologiske markforsøg. Indsatsområderne ses som værende afgørende for udviklingen af den økologiske produktion. De 6 indsatsområder er: 1) ændret dyrkningspraksis til gødskning af vårsæd (5-6 forsøg), 2) næringsstofforsyning til vinterraps inkl. samdyrkning med bælgplanter (5-7 forsøg), 3) sikker opstart af majs med gødningsplacering, priming og korrekt sortsvalg (5-7 forsøg), 4) langtidseffekt af mekanisk ukrudtsbekæmpelse og afgrødekongurrence (4-5 forsøg), 5) nye tilgange til korndyrkning (6-8 forsøg), og 6) vellykkede efterafgrøder i forhold til konkurrence fra hovedafgrøden (7-8 forsøg).

Effekten af projektet er udbyttefremgang i de afgrøder, som indgår: 1) merudbytte på 5-10 hkg pr. ha i vårsæd, 2) merudbytte på 500 kg pr. ha i vinterraps, 3) større dyrkningssikkerhed i økologisk majs, 4) flerårig

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

effekt af konsekvent valg af ukrudtsstrategi, 5) merudbytte 10 hkg pr. ha i vårhvede, 6) øget kvælstofforsyning 40 kg N.

Note 19. Kortlægning af smittepres i økologisk svineproduktion

2019-projektforlængelse

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer, SEGES

Hovedformål: Forskning og forsøg

Projektets formål er at give landmanden et redskab til at fremme sundheden i økologisk svineproduktion – uden brug af medicinsk zink eller antibiotika.

Ud fra erfaringer fra 2018 arbejdes der videre med kortlægning af smittetrykket i økologisk svineproduktion. Sygdomsårsag hos grise i dieperioden og to uger efter fravænning diagnosticeres primært ud fra obduktioner og evt. analyse af tarmindehold på disse. Ud fra resultatet lægges der en strategi for tiltag med henblik på at reducere udskillelsen af smitstof via gødningen, hvorved smittetrykket i grisenes nærmiljø reduceres. Tiltagene kan være brug af probiotika, men også andet, som f.eks. ændret råvarevalg i foderet og foderstrategien, og brug af forskellige urter. Der vil ske en tæt koordinering til andre projekter, herunder også i konventionelt regi, så der indsamles viden og erfaringer fra flest mulige vinkler. Resultatet samles i en kort vejledning til de økologiske svineproducenter. Vejledningen forventes at anbefale flere samtidige tiltag og at porteføljen af tiltag kan variere fra bedrift til bedrift.

Note 20. Græsmælk

Tilskudsmodtager: Aarhus Universitet

Hovedformål: Forskning & Forsøg

Formålet med projektet er at udvikle og dokumentere produktionen af mælk, baseret på en høj andel græs, som dels et differentieret mælkeprodukt dels et økologisk system, der kan bidrage til forsyningen af de øvrige sektorer med foder og næringsstoffer.

Projektet anvender intensive forsøg, gård- og modelstudier samt laboratorieanalyser til at dokumentere effekten af fodring med store mængder græs i forhold til mælkens sammensætning og teknologiske egenskaber, dyrenes sundhed og produktivitet, bedriftens afgrødeproduktion, økonomi og miljøbelastning, samt det overordnede perspektiv i relation til systemets potentiale i forhold til en forøget og mere afbalanceret produktion af økologiske fødevarer. Græsmarken har potentiale til at forsyne malkekoen med energi og næringsstoffer som uden eller med et meget begrænset tilskud kan sikre en effektiv, økonomisk rentabel, mælkeproduktion, som desuden påvirker mælkens indhold i positiv retning.

Note 21. Kortlægning af dansk økologisk mejerimælk - Danmilk

Tilskudsmodtager: Aarhus Universitet

Hovedformål: Forskning & Forsøg

Projektets hovedformål er at indsamle og udføre en omfattende monitorering af den indvejede økologiske mælk (silomælk) fra et repræsentativt antal danske mejerier, over en periode på 2 år, og undersøge hvordan dens sammensætning og specifikke komponenter varierer hen over året.

Projektet er en del af et større projekt omkring kortlægning af dansk mejerimælk, hvor der i det samlede projekt vil blive indsamlet prøver fra silomælk fra de deltagende små, mellemstore og store mejerier månedligt over 2 år. Der vil blive indsamlet fra forskellige indvejninger/produktionsstrømme på 12-15 danske mejerier svarende til omkring 500 prøver af rå mælk til videre analyse af mælkens detaljerede komponenter (overordnet og detaljeret sammensætning). Kortlægning af variation af dansk mejerimælk vil danne baggrund for optimal udnyttelse af mælakens iboende sæsonmæssige og geografiske variation, samt sikre, at en høj kvalitet bibeholdes og dermed at tab og procesvariationer, som tilskrives mælkeråvarens kvalitet, reduceres. Ved at udarbejde et tabelmateriale over både udgangspunkt og variationer for dansk mejerimælk (både økologisk og konventionel) har vi et unikt nationalt materiale som kan bruges til at slå op i, og se hvad er gennemsnit og variationer.

Projektet giver mulighed for differentiering af mælk og udvikling af nye produkter gennem en række analyser på den indsamlede mælk. Desuden vil projektet give et værdifuldt tabelmateriale for dansk mejeribrug. Det anbefales, at undersøgelserne gentages fx om 5 år, så vi sikrer en løbende undersøgelse af evt. variationer

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

og at vi dermed får et kontinuert billede af kvaliteten af den danske mælk samt yderligere udbygger detaljeringsgraden af tabelmaterialet til den danske mejeriindustri.

Note 22. Udvikling af økologiske mælkeproduktionssystemer med forlænget ko-kalv-samvær i mælkefodringsperioden

Tilskudsmodtager: Aarhus Universitet

Hovedformål: Forskning & Forsøg

Projektets formål er at udvikle nye økologiske mælkeproduktionssystemer, hvor kalvene går hos deres mødre i hele mælkefodringsperioden. Baggrunden er, at ko-kalv-samvær imødekommer det økologiske princip om, at dyrene får opfyldt naturlige behov.

I projektet bliver der i 2019 opsamlet udenlandske erfaringer med praktiske og produktivitmæssige konsekvenser ved implementering af ko-kalv-samvær i en bred vifte af eksisterende mælkeproduktionssystemer med forlænget ko-kalv-samvær i mælkefodringsperioden i Tyskland og Holland. Disse data skal i 2020 danne grundlag for system beregninger, samt screeninger af betydningen af at indføre ko-kalv-samvær i danske økologiske malkekvægsbesætninger. Derudover gennemføres forsøg i 2019 og 2020 med tidlig tilknytning af ko-kalv, ko-kalv samvær af forskellig varighed henover døgnet i mælkeperioden, samt med metode til adskillelse af ko og kalv efter mælkeperioden. Endelig vil der blive udviklet vejledninger til valg af ko-kalv-systemer under forskellige danske forhold, samt konkrete pasningsanvisninger til gennemførelse af systemet i praksis.

Projektet vil være med til at udvikle et system med forlænget ko-kalv-samvær og bidrage til, at det kan implementeres i forskellige typer af danske malkekvægsbesætninger. Det forventes at bidrage til at forbedre dyresundheden og velfærden i den økologiske malkekvægsproduktion og via mulighed for markedsføring af specialprodukter kan det øge konkurrenceevnen i den økologiske jordbrugssektor.

Note 23. Bekæmpelse af snudebiller i økologisk hvidkløverfrø

Tilskudsmodtager: Aarhus Universitet

Hovedformål: Forskning & Forsøg

Formål og mål: I frørens fra økologisk hvidkløverfrøproduktion er der fundet snyltehvepsekokoner fra parasitering af et skadedyr. Kokonerne kan frasorteres, oprensnes og efterfølgende udsættes i næste års frømark. Dødeligheden af snyltehvepselarverne er dog 97%. Årsagen til den høje dødelighed er kun delvis klarlagt, men tilsyneladende dør et stort antal under høstprocessen og nedtørring af frø. Observationer tyder på, at en insektpatogensvamp angriber larven og er dermed medvirkende til den høje dødelighed. Dette ønskes undersøgt i nærværende projekt. Samtidig ønskes et bedre kendskab til parasiteringsgraden af skadegøreren.

Aktiviteter: Snyltehvepsekokoner oprensnes og undersøges for tilstedeværelse af svampe i snyltehvepselarver. Undersøgelserne gentages hvert år på indsamlede kokoner fra marker i forskellige hvidkløver frøområder. Herved klarlægges årsvariationer og mulige forskelle mellem landsdelene. Der udsættes snyltehvepse i førsteårs hvidkløverfrømarker og sammenlignes med marker uden udsætning. Udsættelserne har til formål at skabe et større kendskab til effekten af snyltehvepsen mod skadegøreren. Snyltehvepsen synes ikke at kunne ernære sig af nektar og pollen fra hvidkløverfrøafgrøden. Det ønskes derfor undersøgt om effekten af snyltehvepsen kan optimeres ved at inkorporere pollen og nektar ressourcer i eller omkring hvidkløverfrømarken.

Effekter: Viden om den entomopathogene svamp er årsag til den høje dødelighed blandt snyltehvepselarverne og om der er forskelle i udbredelsen af svampen på landsplan. At skabe større vished om effekten, målt som parasiteringsgrad, af snyltehvepsen overfor hvidkløverfrøskadegøreren. At kunne svare på om beplantning af insektnyttigeplanter vil kunne øge effekten af snyltehvepsen.

Note 24. Økologi på uddannelser

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætning

Formålet med de økologiske uddannelsesprojekter er at øge og bibeholde fokus på økologi blandt elever, studerende og faglærere på landets fødevarerrelaterede uddannelser samt skabe dialog mellem producenter

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

og aftagere. Projekterne skaber grobund for at så ny viden der rodfæstes og med tiden spirrer til øget udvikling og afsætning af økologiske varer, efterhånden som eleverne indtræder i stillinger hvor de har direkte indflydelse på indkøb af økologiske råvarer.

AP1: Økologisk Tværfagligt Fødevarer-netværk – fremtidens Food Fighters, klæder 10-15 af fremtidens madprofessionelle på til at udfylde rollen som økologiambassadører overfor medstuderende, på sociale medier og i deres fremtidige arbejdsliv. Projektet har særligt fokus på økologi som en del af en bæredygtig fødevarerproduktion.

AP2: Økologisk Alumni dag – aktivering af tidligere Økologiske Food Fighters, som samler tidligere Økologiske Food Fighters og opdaterer dem med viden og trends om økologi. Dagen sikrer commitment, så de fortsat tænker økologien ind i deres professionelle virke og skaber grobund for yderligere aktivering af deltagernes ambasadørrolle i deres arbejdsliv.

AP3: Fra Greb til Gaffel videreudvikling og forankring som skal sikre praktikudveksling mellem 60 kokke- og landbrugselever samt få landbrugs- og kokkeskoler til at tage yderligere ejerskab for projektet, så de fremover selvstændigt tilbyder sådanne praktikforløb.

Effekten af projektet er øget viden om den økologiske produktion og håndtering af økologiske råvarer blandt fremtidens madprofessionelle samt øget tværfaglig forståelse i fødevarerbranchen, som kan føre til dialog og samarbejde – og derigennem fremtidssikring, øget udvikling og afsætning af økologiske råvarer.

Note 25. Økoboost til fremtidens landmænd

2019--projektforlængelse

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætning

Formålet med projektet er at inspirere unge landmænd (produktionsledere og agrarøkonomer) på vej ud i erhvervet til at se i økologiens retning for at sikre fremtidens økologiske råvaregrundlag og bidrage til generationsskifteudfordringen blandt økologiske landmænd, hvor 70 pct. er over 50 år.

De arrangeres to Økoboost-dage for landbrugsskolerne, der inspirerer unge til at vælge den økologiske produktionsform, når de skal vælge beskæftigelse efter endt uddannelse. På Økoboostdagene vil eleverne få faglig viden om den økologiske produktionsform, indsigt i nye forretnings- og samarbejdsmodeller, etablering, finansiering og markedspotentialer samt lejlighed til at debattere holdninger og synspunkter i forhold til den økologiske produktionsform på et fagligt oplyst grundlag. Økoboostdagene holdes i foråret 2019, hvor både produktionsledere og agrarøkonomer er på skoleophold. Didaktisk tilrettelægges programmet med en blanding af oplæg og deltagerinvolverende workshops, afsluttende med en øko-battle mellem eleverne og repræsentanter fra økologierhvervet, hvor dagens faglige input og refleksioner bringes i spil. Øko-boostdagene følges op af tilbud om besøg på økologiske flagskibsbedrifter samt en facebookside til spørgsmål, debat og netværkskontakter.

Note 26. Skovlandbrug – et bæredygtigt landbrugssystem for planteavl og mælkeproduktion (RO-BUST)

Tilskudsmodtager: Center for husdyr på Friland

Hovedformål: Forskning & Forsøg

Projektets formål er at klima- miljø og naturoptimere landbrugsproduktionen gennem implementering af træer i markfladen. Fra forskningsresultater fra udlandet ved vi, at effekterne af implementering af træer i markfladen bl.a. er forbedret mikroklima, reduceret kvælstofudvaskning, højere naturværdi, reduceret behov for vand, øget jordfrugtbarhed og mikrobiel aktivitet, samt øget kulstofbinding i systemet. Målet er at skabe tilstrækkelig viden om skovlandbrugssystemernes effekter til at en betydelig del af danske landmænd vil se produktionsformen som en reel mulighed.

Note 27. Klimaneutral økologi på små økologiske jordbrug

Tilskudsmodtager: Center for husdyr på Friland

Hovedformål: Rådgivning

Klimaneutral økologi i små økologiske jordbrug. Økologi fremføres med rette som udgangspunkt for et klimaneutralt jordbrug. Det kræver imidlertid en omfattende omlægning af den økologi vi kender i dag. Små økologiske skovlandbrug med græssende dyr og naturpleje med flerårige grøntsager er fremtidens klimaneutral

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

økologi. Test og demonstration af flerårige Grøntsager. Dette projekt har fokus på omstillingen fra enårig afgrøder, korn, majs, ris og rodfugter, til skovlandbrug med græssende dyr og flerårige grøntsager.

I projektet vil vi lave en vidensyntese over egnede eksisterende tamme og vilde flerårige kulturer. På baggrund af vidensyntesen udvælges 3-5 vilde planter der er interessante at kultivere. Der laves forsøgs dyrkning af de udvalgte planter og smagstestning af de nye flerårige planter. Derudover en udvikling af et nyt dyrknings system baseret på blandingsafgrøder i skovhave og højbede med faste kørespor/stier.

Efekte: Vejledning til små økologiske jordbrug at blive klimaneutrale ved at omlægge flerårige afgrøder til flerårige grøntsager".

Note 28. Kom godt i gang med økologiske blåbær og stikkelsbær

Tilskudsmodtager: HortiAdvice

Hovedformål: Rådgivning

Formål: Udvikle bæredygtig økonomisk produktion af økologiske stikkelsbær og blåbær i Danmark.

Mål: År 1. Indhentning af viden og erfaring fra de nuværende økologiske producenter i Danmark og i udlandet, Nordtyskland og England. År 2 og 3. Netværksdannelse, formidling og demonstration af den nye viden hos danske bæravlere.

Aktiviteter: År 1. Der indhentes viden og erfaringer med økologisk dyrkning af stikkelsbær og blåbær i Danmark og udlandet ved studieture og besøg. Sorter: Informationer om sorter af blåbær og stikkelsbær indsamles. Jordbund og vanding: Blåbær har specielle krav til pH og vand. Den optimale metode til at opnå disse forhold i jorden findes. Ukrudtsbekæmpelse: Ukrudt er en stor udfordring i økologisk buskfrugtdyrkning. De bedste metoder til regulering findes. Skadedyr: Metoder til forebyggelse og kontrol af stikkelsbærbladhvæpse og pletvingefrugtfluer undersøges og formidles. Svampesygdomme og bærekvalitet: Muligheder beskyttet produktion i vækstsæsonen for at hindre angreb af svampesygdomme og sikre en god bærekvalitet til frisk konsum vil blive studeret. År 2 og 3. Formidling, netværk og demonstration: I projektets 2 og 3. år vil den indsamlede viden blive formidlet. Det vil ske ved netværksdannelse og afholdelse af erfaringsudvekslingsmøder og demonstration af nye metoder.

Effekte: 3-5 år: Det forventes at yderligere 10 bæravlere omlægges til økologisk produktion og at viden fra projektet bidrager til udbyttestigninger på 30 % i blåbær og stikkelsbær. Aktiviteterne i projektet vil forbedre løsninger på styring af pH og vanding i økologiske blåbær, ukrudtsbekæmpelse i buskfrugt, kontrol af skadedyr, samt bærekvalitet bl.a. pga. overdækning af produktionen. På langt sigt vil projektet øge konkurrenceevnen i den økologiske jordbrugssektor, fremme højværdi produktion og bidrage til mangfoldighed i udbud og produktdifferentiering.

Note 29. Faglig guide til økologiske planteavlere

Tilskudsmodtager: Margrethe Askegaard

Hovedformål: Rådgivning

Formålet er, at øge produktiviteten og bæredygtigheden i økologisk planteavl. Målet er, at landmænd og konsulenter, gennem en langtidsholdbar, faglig guide fyldt med nyttig og overskuelig viden, sikres inspiration og et fagligt stærkt overblik over de mange dyrkningsforhold og sammenhænge, som altid bør adresseres, når der skal tages beslutninger i markdriften.

Aktiviteter: Vi graver os ind i den fagligt relevante viden, der er produceret gennem de seneste 20-25 års økologiske forskning. I samarbejde med forskerne, og støttet af erfarne økologiske konsulenter og landmænd, udtrækkes de stærkeste resultater, som også relateres til ønskede og uønskede sideeffekter på miljø, klima og biodiversitet. Den faglige guide tilbydes i en fysisk håndbogs-version og i en digital hjemmeside-version, der kan tilgås via PC og mobiltelefon. Vejledninger, OBS-punkter, faktabokse, tabeloversigter, illustrationer og regnerier skæres til, så de er relevante og lette at gå til. Guiden suppleres med korte videoer, hvor specialister uddyber aspekter fra guidens temaer. Videoerne indbygges som QR-koder i den fysiske håndbog, som trykkes i god kvalitet og med spiralryg, så den er let at slå op i. Den faglige guide er sikret langtidsholdbarhed via samarbejde med og opkobling til ICROFS.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Effekter: Guiden til økologer vil 1) bidrage med inspiration, overblik og faglig sikkerhed, og derfor forbedre udbytter, robusthed og konkurrenceevne af den økologiske planteproduktion, 2) give landbrugsskoleelever og potentielle omlæggere indsigt i teorierne bag den praktiske økologi og 3) bidrage til øget flow og aktivisering af relevant viden fra forskning til bedrift.

Note 30. Klogere på biodynamiske principper og praksis - kurser for landmænd, medarbejdere og konsulenter

2019-projektforlængelse

Tilskudsmodtager: Foreningen for Biodynamisk Jordbrug

Hovedformål: Rådgivning

Formålet med projektets aktiviteter er at højne vidensniveauet om de biodynamiske principper og dyrkningsmetoder hos nye biodynamiske landmænd og deres medarbejdere, 'omlæggere' og interesserede økologiske landmænd samt konsulenter med henblik på at øge deres viden, engagement, faglige dygtighed og driftsmæssige robusthed.

Aktiviteterne omfatter bl.a. sammenhængende seminardage med oplæg og debat om grundlæggende dyrkningsprincipper og praktisk anvendelse. Desuden med faglige præsentationer og erfaringsudveksling. Bedriftsbesøg inkl. mark/staldvandring med oplæg af værter og særligt kyndige om udvalgte emner workshop med teoretisk og praktisk undervisning og demonstration af metoder og redskaber planlægning af studieture til biodynamiske landbrug og konferencer i Danmark faglig formidling via artikler, videofilm og sociale medier Aktiviteterne giver deltagerne god mulighed for danne faglige temagrupper og øge deres netværk. I forbindelse med undervisningssituationerne formidles fagligt materiale i relation til emnerne. Desuden oversættes relevante artikler og metodebeskrivelser.

Note 31. Recirkulering mellem land og by

Tilskudsmodtager: Hegnsholt

Hovedformål: Rådgivning

Formålet er at skabe en katalysator for en fremtid, hvor små, økologiske landbrug aftager byens restprodukter til gødning og dyrefoder, producerer fødevarer, som leveres tilbage til byernes forbrugere. Recirkulering mellem by og land. Dette kan sikre bedre udnyttelse af ressourcer, mere gennemsigtighed i landbrugsproduktion (da produktionen geografisk vil være tæt placeret på forbrugeren), skabe bedre forståelse for sæson, afsætning af mere lokal økologi, og mere liv på landet udenfor de store byer. Målet er at fremvise løsninger, som fungerer i praksis, og som kan forbedre mindre, økologiske landbrugsvirksomheders lønsomhed.

Projektets aktiviteter inkluderer afdækning og beskrivelse af relevant fødevarer- og økologilovgivning, beskrivelse af logistiske løsninger for opbevaring og transport af restprodukter, samt praktiske løsninger for udfodring på bedriften, foderplaner, beskrivelse af økonomiske konsekvenser, risikoanalyse og formidling. Resultaterne dokumenteres i et skriftligt inspirationskatalog, som vil være frit tilgængeligt for alle interesserede, ligesom alle interesserede landmænd og fødevareraktiviteter vil blive inviteret til en mundtlig fremlæggelse og diskussion af resultaterne. Resultaterne vil også blive publiceret i FjerkræNyt.

Note 32. Dyrkningsvejledning for økologiske æbler og pærer

2019-projektforlængelse

Tilskudsmodtager: Hegnsholt

Hovedformål: Rådgivning

Formålet er at vejlede nye og etablerede økologiske æble- og pæreproducenter, så de opnår den bedst opnåelige produktion, og forbrugerne får tilbudt flere danske økologiske æbler og pærer.

Der vil ske en sammenfatning af de seneste erfaringer indenfor økologisk dyrkning af æbler og pære til en praktisk og letforståelig dyrkningsvejledning. Vejledningen skal beskrive hvordan man etablerer og passer en økologisk æble- og pæreplantage både i meget intensive og mere ekstensive systemer. Vejledningen publiceres på nettet som en letlæst tekst med mange fotos samt links til korte videoklip, hvor man kan se, hvordan de enkelte arbejdsprocesser udføres.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Pulje: Økologisk Eksportfremme

Note 1. BioFach 2020 – succes med økologisk eksport via en mangfoldig økologisk fællesstand

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Formålet med projektet er at afholde en fællesstand med en mangfoldighed af virksomheder på verdensstørste økologiske fødevarermesse, BioFach 2020, for derigennem at bidrage til en fortsat positiv eksport af økologiske fødevarer til nære og nye markeder. Dette skal bl.a. ske ved at skabe kontakt mellem de udstillende virksomheder og de internationale beslutningstagere, da den danske fællesstand tilbyder et solidt udstillingsvindue og mødested, som er vigtigt for virksomheder med økologisk eksportpotentiale at udnytte. Projektet indeholder nedenstående aktiviteter, som er baseret på tidligere års gode erfaringer og resultater: I. Forberedelse og planlægning af den økologiske fællesstand II. Løbende kontakt med beslutningstagere hos detailkæder og grossister på eksportmarkeder III. Udvikling af en grafisk stærk profil for fællesstanden IV. Opbygning og etablering af fællesstanden i samarbejde med standopbygger V. Gennemførelse, facilitering og værtskab på den danske fællesstand VI. Formidling af økologi og FN's verdensmål VII. Kommercielt fokus under messen med henblik på at afsætte flere økologiske varer VIII. Presseberedskab og markedsføring på sociale medier både før, under og efter messen IX. Opfølgning og evaluering med udstillere og internationale beslutningstagere. Projektet forventes at bidrage til en øget økologisk eksportomsætning, da interessen og efterspørgslen efter økologiske fødevarer fra internationale beslutningstagere stiger. Øget økologisk eksport giver producenterne flere forretningsben at stå på og bidrager til en positiv udvikling for miljø, arbejdspladser og landbrugsarealet.

Note 2. Branding som døråbner for økologisk vækst på eksportmarkeder

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Formålet med projektet er at åbne flere døre internationalt til beslutningstagere på nær- og fjernmarkeder gennem formidling af viden om verdens førende økologination. Det er dørene til kommercielle samarbejdspartnere og beslutningstagere på eksportmarkederne, som indsatsen rettes mod dvs. detailkæder og grossister samt til medier og meningsdannere. Målet er at bane vej for yderligere økologisk eksport via viden om Den danske model for udvikling af økologien. Projektets aktiviteter omfatter:

- I. Præcisering af markeder og specifikke aktører som fokus for brandingfremstød.
- II. Planlægning og udarbejdelse af præsentationer til udvalgte eksportmarkeder og til udvalgte nøgleaktører
- III. Udarbejdelse af markedsføringsmateriale for "Verdens førende økologination".
- IV. Formidling af viden tilpasset udvalgte eksportmarkeder for udvalgte målgrupper
- V. Direkte tilstedeværelse på konferencer, messer og events i udlandet
- VI. Generel branding PR-indsats og kommunikation via sociale medier
- VII. Løbende opfølgning på indsatserne hos nøglepersoner på eksportmarkeder. Projektet forventes at bidrage til en samlet øget økologisk eksportomsætning, da interessen og efterspørgslen efter økologiske fødevarer fra internationale beslutningstagere stiger. Øget økologisk eksport giver producenterne flere forretningsben at stå på og bidrager samlet set til en positiv udvikling for økologien.

Note 3. PLMA – centrum for samtale og videndeling om private label og økologi

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Formålet med projektet er at etablere en 100% økologisk fællesstand på verdensførende private label messe PLMA i Amsterdam og derigennem fremme afsætningen af økologiske fødevarer til nære og nye eksportmarkeder. Dette skal bl.a. ske ved at skabe kontakt mellem udstillende virksomheder og internationale beslutningstagere, hvor Økologisk Landsforening erfaringsmæssigt spiller en vigtig rolle. Projektet indeholder nedenstående aktiviteter, som er baseret på tidligere års gode erfaringer og resultater: I. Forberedelse og planlægning af en 100% økologisk fællesstand med åbenhed og plads til dialog II. Dialog med og invitationer til internationale beslutningstagere hos detailkæder og grossister III. Sparring med udstillerne samt afholdelse af forberedende seminar til messen IV. Etablering af en 100% økologisk fællesstand med fokus på dialog, oplevelser og videndeling. V. Værtskab på fællesstanden samt dialog ved økologisk langbord VI. Planlægning af netværksaften samt fejring af Ø-mærkets 30-års jubilæum VII. Presseberedskab og markedsføring på hjemmeside og sociale medier både før, under og efter messen VIII. Opfølgning og evaluering med

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

udstillere og udvalgte internationale beslutningstagere Projektet forventes at bidrage til en samlet øget økologisk eksportomsætning, da interessen og efterspørgslen efter økologiske fødevarer fra internationale beslutningstagere stiger. Øget økologisk eksport giver producenterne flere forretningsben at stå på og bidrager samlet set til en positiv udvikling for økologien.

Note 4. God-bedre-bedst økologisk kvalitet til eksport

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Formålet med projektet er at styrke afsætningen af økologiske fødevarer på eksportmarkederne ved at styrke vareudbudet af økologiske varer i dybden og særligt i forhold til at skabe højere kvaliteter og større merværdi i det økologiske vareudbud målrettet eksportmarkederne. Målet er, at så snart Danmark har vist vejen for, hvordan sortimentet optimeres med større dybde i økologien, så vil eksportmarkederne hurtigt tage tendensen til sig. For at sikre det bedst mulige grundlag for at indfri projektets formål vil projektet indeholde nedenstående aktiviteter: I. Indsamling af eksempler på best practice fra ind- og udland på tværs af varekategorier II. Indsats overfor detailhandel og grossister på 2 udvalgte eksportmarkeder III. Indsats overfor virksomheder med økologisk vareudbud IV. Kommunikationsindsats overfor handelsfagpressen på 2 udvalgte eksportmarkeder. Projektets forventede effekter er bl.a. at bidrage til et generelt kvalitetsløft i det økologiske sortimentsudbud. Projektet forventes også at give en bedre forståelse af pris/kvalitetsdimensionen overfor eksportmarkeder til glæde for økologiske landmænd og virksomheder, der på sigt kan bidrage til stigende efterspørgsel og dermed en øget økologisk eksportomsætning.

Note 5. BioFach – forprojekt til 2021

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Formålet med et forprojekt til BioFach 2021 er at gennemføre en effektiv, retvisende og værdiskabende forberedelse af fællesstanden på Biofach 2021, som vil afspejle sig positivt i udstillernes deltagelse under BioFach. For at sikre en effektiv gennemførelse af projektets formål, vil BioFach – forprojekt 2021 indeholde nedenstående aktiviteter baseret på resultatmæssige gode erfaringer fra tidligere års deltagelse: I. Dialog og forhandling med BioFach-ledelsen i Nürnberg om standareal, placering m.m. II. Udarbejdelse og udsendelse af invitation til fællesstanden på BioFach 2021 til virksomheder med økologisk sortiment III. Administration af tilmeldinger, indsamling af De Minimis og forventningsafklaring med udstillerne IV. Forberedelse af kommercielle tiltag målrettet internationale beslutningstagere V. Forhandling og løbende samarbejde med standopbygger VI. Gennemførelse af et informationsmøde for fællesstandens udstillere Effekten af projektet vil være en succesfuld gennemførelse af BioFach 2021, som dermed vil resultere i en øget økologisk fødevarereksport og derfor et øget økologisk landbrugsareal, da de økologiske virksomheder og landmænd vil opleve en stigende efterspørgsel fra udlandet på deres økologiske fødevarer.

Note 6. Deltagelse og markedsføring af økologiske produkter på BioFach China 2020

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Formålet med projektet er at udvikle og øge økologiekporten til Kina – både for allerede etablerede eksportører samt nye. En forventelig afgørende ændring i øko-certificeringskravene til markedet i løbet af 2020 vil gøre Kina til et endnu mere attraktivt eksportmarked for danske små og mellemstore virksomheder. Formålet er således at skabe en mulighed for at flere eksportører når ud til relevante kunder på markedet. Projektets hovedaktivitet er at lave en fællesstand på Asiens største øko-messe BioFach China, hvor deltagelse på messen og den fælles økologiske stand favner både symbolværdien i at være tilstede som økologisk dansk virksomhed såvel som det skaber en platform, hvorfra man kan indgå konkrete aftaler med kunder. Fællesstanden skaber rammerne for at virksomhederne kan eksponere deres produkter og herved påbegynde og/eller udvikle eksporten til Kina. Landbrug & Fødevarer har de sidste fem år arrangeret fællesstande på messen samt opkvalificeringsindsatser på markedet og har nydt godt af den opmærksomhed som dansk økologi i øjeblikket har på markedet. Indsatsen, der gennem information omkring økologiens principper, produktionsmetoder og kvaliteter, udvikler således eksporten af økologiske fødevarer til Kina. Effekten af markedsføringen af de økologiske fødevarer på messen vil således sikre en stabil og stigende interesse for økologi på markedet samtidig med, at virksomhederne får nye, væsentlige kontakter til det kinesiske øko-mar-

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

ked. Eksporten til Kina medvirker til at afhængigheden til de nære markeder, der ellers står for klart størstedelen af den danske eksport, bliver mindre. Muligheden for at eksportere til flere markeder og afsætningskanaler er en væsentlig styrke for virksomhederne og den økologiske produktion.

Note 7. Markedsfremstød til Japan – muligheder for økologisk eksport til det japanske marked

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Formålet med projektet er at øge økologiekporten til Japan gennem øget markedsindsigt samt information om krav og barrierer for økologisk eksport til Japan. Herudover forståelse af japanske forbrugeradfærd, dialog med centrale aktører samt indkøbere på markedet, overblik og forståelse af mærkningsordninger og markedsføringsmuligheder og generel branding af dansk økologi. Projektet vil eksekveres som eksportforberedende besøg for virksomheder, der bidrager til, at deltagerne får For de økologiske virksomheder er det vigtigt at være tilstede fra starten på et marked, som forventes at udvikle sig markant i de kommende år. Resultaterne af blandt andet dette projekt medvirker til dansk fodfæste på det japanske marked og herved mindre afhængighed til de nære markeder.

Note 8. Økologiekport for en milliard – ny dansk kinesisk samarbejdsaftale

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektet skal være med til at gennemføre en ny dansk-kinesisk samarbejdsaftale på økologiområdet, hvori bl.a. lettere markedsadgang indgår. Fortsat godt og tillidsfuldt samarbejde mellem Danmark og Kina på økologiområdet er en vigtig forudsætning for at både nuværende og nye virksomheder kan øge eksporten af økologiske fødevarer til Kina, hvor et realistisk eksportmål er mindst én milliard kroner i 2022. Aktiviteterne skal medvirke til at den nye samarbejdsaftale bliver gennemført i praksis, og at danske myndigheder kan udføre økologicertificering i DK på vegne af kinesiske myndigheder. På et seminar i Kina skal den nye kontrolpraksis evalueres og derudover netværkes om bl.a. dansk økologi og "best-cases" til at udvikle økologien. Kinesiske myndigheder skal ligeledes til samarbejds møde og virksomhedsbesøg i DK. Endvidere vil der være branding af økologi på to af de største messer i Kina, hvor målgruppen er indkøbere, meningsdannere/bloggere. Aktiviteterne er med til at "pleje" det gode og tillidsfulde samarbejde, hvilket er af stor betydning når der skal opnås markedsadgang og eksporteres økologi til Kina. Projektet vil have stor effekt på økologiekporten til Kina, da den nye samarbejdsaftale med lettere markedsadgang vil gøre det kinesiske marked interessant for flere nye virksomheder. Økologiekporten forventes derfor at stige til mindst én mia. kr. i 2022. Den øgede økologiekport er med til at øge potentialet for økologisk produktion i DK og dermed skabe og opretholde arbejdspladser - ofte i geografiske "yderområder". Projektet vil ligeledes understøtte regeringens målsætning om at fordoble økologien inden 2030.

Note 9. Fremstød i Italien for økologiske fødevarer

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Formålet med projektet er at støtte den økologiske fødevarer eksport til Italien. Der er i Italien tale om en stor vækst i den økologiske efterspørgsel og afsætning. Salget er for alvor flyttet til den etablerede dagligvarehandel, hvor omsætningen i 2018 udgjorde 1,5 mia. Euro iflg. AC Nielsen. Det er en vækst på 10,5 % i forhold til året før. 47 % af italienerne køber økologi mindst 1 gang om ugen og de primære drivere i efterspørgslen er sundhed og fødevarer sikkerhed. Rene økologiske kæder som Naturasi oplever fremgang og samtidig har de etablerede supermarkedskæder også taget økologien til sig og med vækst i egne økologiske mærker. Projektet har til formål at kortlægge mulighederne for øget eksport af økologi til Italien og præsentere eksportører af økologi til italienske supermarkedskæder. Konkret skal der i samarbejde med Visit Danmark udvikles på samarbejdet med supermarkedskæden Esselunga og den økologiske kæde Naturasi. Landbrug & Fødevarer har i flere år samarbejdet med Visit Danmark om information til fagpresse og medier om dansk økologisk styrkeposition og det giver nu muligheder for øget samhandel og øget eksport. Projektet skal bidrage til et øget kendskab til markedet hos danske eksportører og en øget eksport til Italien

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Note 10. Udvikling af økologisk eksport til Finland

2019-projektforlængelse

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Formålet med projektet er at støtte den økologiske fødevarereksport til Italien. Der er i Italien tale om en stor vækst i den økologiske efterspørgsel og afsætning. Salget er for alvor flyttet til den etablerede dagligvarehandel, hvor omsætningen i 2018 udgjorde 1,5 mia. Euro iflg. AC Nielsen. Det er en vækst på 10,5 % i forhold til året før. 47 % af italienerne køber økologi mindst 1 gang om ugen og de primære drivere i efterspørgslen er sundhed og fødevarer sikkerhed. Rene økologiske kæder som Naturasi oplever fremgang og samtidig har de etablerede supermarkeds-kæder også taget økologien til sig og med vækst i egne økologiske mærker. Projektet har til formål at kortlægge mulighederne for øget eksport af økologi til Italien og præsentere eksportører af økologi til italienske supermarkeds-kæder. Konkret skal der i samarbejde med Visit Denmark udvikles på samarbejdet med supermarkeds-kæden Esselunga og den økologiske kæde Naturasi. Landbrug & Fødevarer har i flere år samarbejdet med Visit Denmark om information til fagpresse og medier om dansk økologisk styrkeposition og det giver nu muligheder for øget samhandel og øget eksport. Projektet skal bidrage til et øget kendskab til markedet hos danske eksportører og en øget eksport til Italien

Note 11. Udvikling af økologisk eksport til Finland

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål er at skabe muligheder for, at danske økologiske virksomheder kommer i dialog med relevante finske beslutningstagere/indkøbere i (1) detailhandlen og (2) foodservice, så de får et godt netværk og udgangspunkt ift. at begynde/videreudvikle deres eksport til markedet. Den finske indsats vil bygge videre på Landbrug & Fødevarers tidligere indsatser og detailkæderne S-group, Kesko og Lidl, der til sammen dækker over 90% af markedet, involveres. Den primære salgskanal for økologi er netop supermarkeder, hvor importerede varer udgør knap halvdelen af varesortimentet. Kesko har fx det seneste år haft større fokus på økologi, hvor de har udvidet sortimentet til deres økologiske private labelserie med en række økologiske produkter. Til denne del vil der derfor være målrettede inhouse indkøbermøder hos de finske supermarkeds-kæder. Foodservice indsatsen vil være målrettet storspilleren Kespro, der i forvejen har fokus på økologi og dette bruges derfor som springbræt ind i den finske foodservicesektor. En videreudvikling af denne indsats og samarbejde forventes at kunne bidrage til yderligere eksport for de etablerede virksomheder samt skabe et vindue for nye potentielle eksportører, der kan nyde gavn af allerede eksisterende relationer og erfaringer med netop den finske detailsektor. Projektets leverancer (veletablerede kontakter og målrettet dialog) skal sammen med den generelt stigende interesse for økologiske varer - både i detail- og foodservice-sektoren - medvirke til, at den danske økologiske eksport til Finland, fortsætter de sidste fem års markante vækstrater og runder 150 mio. kr. i 2021.

Note 12. Markedsføring af dansk økologi på SIAL Paris 2020

Tilskudsmodtager: Food from Denmark

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål er at sikre den fortsatte vækst af den økologiske fødevarereksport på det europæiske marked og dermed også øge den samlede produktion af dansk økologi hos producenterne idet deltagerne i projektet markedsfører deres økologiske produkter på verdens største fødevarermesse i 2020 – SIAL Paris. Aktiviteter: Projektets aktiviteter deles op i: a) planlægning og koordinering: under denne fase koordinerer man projektets aktiviteter som samling af en gruppe på 10 virksomheder; der arrangeres et koordineringsmøde, hvor alle de interesserede virksomheder kan deltage og høre mere om projektet. Projektet koordineres med den rette messebygger samt med messen. b) markedsføring: under denne fase markedsføres projektet overfor relevante udenlandske indkøbere, men projektet markedsføres også i Danmark, hvor man fortæller om den danske deltagelse på SIAL. c) udstilling på messen: under denne fase udstiller virksomhederne på en dansk fællesstand på messen. d) opfølgning: efter messens afslutning følger med op med virksomhederne og de opnåede resultater. På lang sigt vil projektet være med til at sikre en fortsat grobund for økologisk vækst på eksportmarkeder og det bidrager også til et bredere sortiment af økologiske fødevarer hos internationale detailkæder og grossister. Den opnåede viden og kontakter på eksportmarkederne samt en øget økologisk eksport vil være med til at fremme økologi i Danmark – landmændene vil opleve at eksporten af deres økologiske primærprodukter er i vækst. Øget eksport har en positiv effekt på et øget økologisk areal, og en

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

række positive resultater for dansk natur, vand, miljø og grøn vækst. Når den økologiske fødevarerexport vokser, så har dette en positiv effekt på den samlede fødevarerexport.

Note 13. Markedsføring af dansk økologi på verdens største private label messe – PLMA Amsterdam 2020

Tilskudsmodtager: Food from Denmark

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål er at skabe rammerne for en fortsat vækst af danske økologiske fødevarer på eksportmarkederne via en fælles dansk eksponering på verdens største private label messe PLMA Amsterdam 2020, hvor deltagerne i projektet vil skabe kontakt til internationale beslutningstagere. Projektet vil indeholde følgende aktiviteter: 1) planlægning og koordinering af fællesstanden, hvor projektet markedsføres overfor de danske økologiske virksomheder. Der koordineres et informationsmøde, hvor alle danske virksomheder er velkomne og her afstemmer man forventningerne til projektet. 2) markedsføring af projektet overfor udvalgte internationale beslutningstagere, som inviteres til at besøge den danske fællesstand via posts på LinkedIn og direkte mailing kampagner. 3) udstilling på fællesstanden – her vil virksomhederne udstille deres produkter, skabe omtale og indgå i dialog med potentielle kunder. 4) markedsføring på sociale medier før, under og efter messen. 5) opfølgning og evaluering med udstillerne. Projektet skal bidrage til en øget økologisk fødevarerexport, som bidrager positivt til den danske økonomi. Projektet vil også være med til at øge bevidstheden om dansk økologi hos de udenlandske indkøbere og beslutningstagere, og det vil også øge virksomhedernes viden om international eksport.

Note 14. To Japan from Denmark – eksportfremstød af danske økologiske fødevarer til Japan

Tilskudsmodtager: Producentersammenslutningen BAD (Bio Aus Dänemark)

Hovedformål: Afsætningsfremme

Det er projektets formål at give danske virksomheder viden om og kontakter til det attraktive japanske marked for europæiske økologiske fødevarer samt implementere salg for de første 4 virksomheder i 2020. Det er endvidere projektets formål at forankre og konsolidere japanernes bevidsthed om Danmark og danske økologiske fødevarer. Projektet inddeles i 4 arbejdsplaner (AP), hvor den første AP omhandler et kick-off møde, der skal give virksomhederne så meget viden om det japanske marked og hvad det kræver af dem at komme i gang med Japan, at de er i stand til at gå i gang med de første kontakter til Japan. Vi forventer, at mindst 8 virksomheder vil deltage på kick-off mødet. Herefter tilbyder projektet deltagelse på "Asiens Anuga", den store fødevarermesse, der er i Japan hvert år i marts måned. BioFach fra Nürnberg har indledt et samarbejde med Foodex Japan og der kommer således større fokus på økologiske fødevarer fra Europa, end der har været tidligere. Standen ligger i forlængelse af Dansk Industris danske fællesstand og er nabo til Finland og Sverige. Forud for messedeltagelsen finder der B-B møder sted i Tokyo, hvor de danske virksomheder mødes med nøglekunder. AP3 er kontaktmøder med kunder i tilknytning til virksomhedernes deltagelse i Visitsdenmark pavillonen i Hibiya parken, hvor Danmark udstilles under OL, som finder sted i Tokyo 2020. AP4 er et administrationsmodul samt opdatering af www.tojapanfromdenmark.com. Det forventes, at mindst 20 danske producenter med økologisk produktion har fået viden om det japanske marked og, at mindst 10 af disse deltager i enten BioFach Foodex eller B-B møder under OL eller begge aktiviteter og, at halvdelen af disse virksomheder kommer i gang med eksport til Japan i 2020 samt, at mindst 75% af alle deltagende virksomheder kommer i gang med eksport til Japan i løbet af de næste 3 år.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Pulje: National Afsætningsfremme

Note 1. Ø-mærket 30 år

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Formålet er at skabe ekstra stor synlighed af det røde Ø-mærke (3Ø) i hele 30-året i flere medier, på mange produkter, i stort set alle kædebutikker, på grossist-messer, på nettet og socialt, så det økologiske salg kan stige med 30% i forhold til det nuværende kendte niveau (2018) på tværs af salgskanaler. Projektet består af følgende indsatser:

- Skabe kendskab og synlighed til 30-året og Ø30-logo'et
- Aktivitetssideer over hele året, der tager økologien til ny salgsrekord
- Hyldest til Generation Ø, der har taget økologien til sig og til sit nuværende niveau
- gØr en hel verden til forskel og ta' økologien ind i bæredygtighedens årti

Aktiviteterne retter sig mod både trofaste og lejlighedsvis økologiske forbrugere, der skal motiveres til større økologisk andel af indkøbskurven, og de retter sig mod alle typer af økologiske virksomheder, der skal drage nytte af 30 års kampagne-aktiviteterne til at øge deres økologiske salg og produktion. Det er medie-indsatser og promotion-indsatser, der er rettet mod involvering og køb. Aktiviteterne retter sig også mod de mere bevidste økologiske forbrugere, for at anvende 30-året for Ø-mærket til at skabe ekstra opmærksomhed mod de vigtigste økologiske mærkesager, og få forbrugere og virksomheder til at tage aktivt stilling til at gøre en indsats for disse.

Forventede effekter: Gennem et højt kendskab til 30-året for Ø-mærket, skabe grundlag for en mangedobling af investeringen i markedsføring fra de økologiske virksomheders side, så den ønskede salgsvækst på min. 15% overgås. Væksten kommer fra flere økologiske køb og flere økologiske varer i den enkelte kurv.

Note 2. De Økologiske Spisemærker – ansvar for klimaet

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Formålet med projektet er at italesætte Det Økologiske Spisemærke som det klimavenlige pejlemærke og dermed understøtte rejsen mod 3.500 Spisemærker ved udgangen af 2020. Projektet skal forsvare Spisemærkets position og gøre mærket topaktuel som et konkret løsningsværktøj for køkkener og forbrugere der ønsker både økologiske og klimavenlige måltider – og dermed styrke den økologiske omsætning til foodservice-sektoren.

Aktiviteter:

- Strategisk indsats overfor kantiner. Styrke udvalgte kantiners bæredygtighedsprofil via Det Økologiske Spisemærke og hjælpe kantinerne i mål med succesfuld omlægning.
- Temadage for beslutningstagere, restauranter og caféer. Hvilke indsatser giver størst effekt ift. klima og bæredygtighed? I forlængelse af temadagene er der afsat tid til sparring.
- hotline. Besvarelse af telefon og mails, når der opstår spørgsmål omkring Det Økologiske Spisemærke.
- Det økologiske Danmarkskort. Omlagte arealer, andelen af økologi i landets professionelle køkkener og antallet af Økologiske Spisemærker. Kortet er et værktøj når f.eks. en borger, journalist eller politiker skal bruge opdateret viden på området.
- To konferencer. 2020 er året, som den daværende regerings satte som milepæl for 60% økologi i offentlige køkkener og en fordobling af det økologiske areal – Hvordan er det gået? Og hvad er de nye målsætninger?
- Netværk og vidensdeling. Projektet vil facilitere 4-5 køkken-netværk fordelt over hele landet.
- Afvikling af Årets Øko-kok konkurrence

Effekter: Projektet bidrager til at skabe en vækst i 2020 på anslået ca. 15% i foodservicebranchen. Projektet vil understøtte yderligere ca. 500 spisemærker i løbet af 2020. Projektet vil sikre kontinuerlig fokus på økologi hos alle landets grossister og cateringvirksomheder og vil derfor spille en væsentlig rolle i den fortsatte økologiske vækst i hele foodservice.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Note 3. Økologi på høj- og efterskoler

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Formålet med projektet er at sikre en øget afsætning og 30% flere spisemærker til landets høj- og efterskoler. Det skal sætte fokus på de 17 verdensmål, økologi, bæredygtighed, klima og 30-året med det røde Ø-mærke samt udvikling af madspildsmåliger tilpasset høj- og efterskoler.

Projektets aktiviteter er delt op i 3 arbejdsplaner

Arbejdsplan 1: ØKO Status På høj og efterskoler

Arbejdsplan 2: 30 % flere økologiske spisemærker på landets høj- og efterskoler

Arbejdsplan 3: økologiske aktiviteter på landets høj- og efterskoler

Projektet bidrager med følgende effekter: Skaber en vækst i 2020 på anslået 15% i foodservicebranchen. Det forventes, at projektet vil understøtte yderligere 30% flere spisemærker på landets høj- og efterskoler i løbet af 2020.

Note 4. Økologi 3.0 – Den økologiske vej til bæredygtighed

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål er at fremme og fremtidssikre afsætningsmulighederne for de økologiske producenter ved at skabe en stærkere kobling mellem økologi og bæredygtighed hos forbrugere, madprofessionelle og meningsdannere. Baggrunden for projektet er behovet for en langt stærkere kobling mellem økologi og bæredygtighed hos forbrugere, madprofessionelle og meningsdannere samt en bredere opfattelse af økologi som en vigtig del af løsningen i forhold til de mest kritiske bæredygtighedsmål, som hele verden er optaget af. Analyser bekræfter forbrugernes og madprofessionelles øgede fokus på bæredygtighed men også en stigende tvivl om økologi som basis for bæredygtighed. Risikoen er, at bæredygtighed i stigende grad bliver opfattet som en anden dagsorden end økologi til trods for de økologiske producenters store engagement i bæredygtighed qua handlinger, resultater og gode fortællinger i det økologiske håndværk og principper. I 2019 har et mindre projekt sikret formidling om netop disse gode fortællinger, nye budskaber, fakta og cases. Projektet har givet økologiske virksomheder, detailhandelen og ambassadører nye værktøjer og selvtillid til at bidrage til en positiv positionering af økologi i forhold til tre emner: klima, biodiversitet og sult. I 2020 gennemføres et projekt som kan sikre formidling af de økologiske producenters store engagement og innovationskraft i arbejdet for bæredygtighed. Projektet vil udnytte 30-års kampagnen for Ø-mærket og kommunikere om den økologiske vej til bæredygtighed. Det vil også formidle de langsigtede mål, principper og helheden i økologi, som sammen med Ø-mærkets fakta og fortællinger skaber en bred opfattelse og oplevelse af økologi som en klar del af løsningen og et solidt fundament for fremtidens bæredygtige fødevarerproduktion.

Forventet effekt: Projektet vil styrke nuværende og fremtidige afsætningsmuligheder for de økologiske landmænd, virksomheder og food service professionelle ved at styrke kobling mellem økologi og bæredygtighed og ved at aflive tvivl om økologiens bæredygtighed hos forbrugere, madprofessionelle og meningsdannere.

Note 5. Flere kvalitetsdimensioner i det økologiske vareudbud i Danmark

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Formålet med projektet er at styrke afsætningen af økologiske fødevarer i Danmark, ved at styrke vareudbuddet af økologiske varer i dybden, og særligt i forhold til at skabe adgang for højere kvaliteter og større merværdi i det økologiske vareudbud målrettet dagligvarehandlen. Målet er gennem demonstration af best practice fra ind- og udland overfor dagligvarehandlen og de økologiske virksomheder at motivere og inspirere aktørerne til handling. For at sikre det bedst mulige grundlag for at indfri projektets formål, vil projektet indeholde nedenstående aktiviteter:

I. Indsamling af eksempler på best practice

II. Indsats overfor detailhandelen i Danmark

III. Indsats overfor virksomheder med økologisk vareudbud

IV. Kommunikationsindsats overfor handelsfagpressen.

Projektets forventede effekter er bl.a. at bidrage til et generelt kvalitetsløft i det økologiske sortimentsudbud.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Projektet forventes at give en bedre forståelse af pris/kvalitetsdimensionen overfor detailhandlen, hvilket på sigt kan bidrage til en stigende efterspørgsel og dermed en øget økologisk omsætning til glæde for økologiske landmænd og virksomheder. Med flere kvalitetsdimensioner vil der også komme flere markedsmuligheder for hele den økologiske branche og flere valgmuligheder for forbrugerne.

Note 6. Red bierne! Vælg økologi

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Formålet er at bidrage til øget afsætning af økologiske fødevarer i Danmark på 15% i 2020. Det opnås ved at skabe opmærksomhed om, at bierne er truede, men essentielle for vores fødevarereproduktion, og økologi skaber bedre levevilkår for bierne og naturen. Med denne synlighed styrkes forbrugernes motivation til at vælge økologi. Aktiviteterne skal sikre, at motivationen resulterer i ændret adfærd ift. køb af økologiske varer. I projektet gennemføres en landsdækkende aktivitet i dagligvarehandelens butikker, hvor der uddeles 30.000 poser med blomsterfrø til de handlende i supermarkederne. Frøposerne vil fungere som medie for kampagnens budskab tæt på købsituationen, mens såningen af blomsterfrøene vil fungere som en involverende aktivitet. Projektet vil også indeholde en indsats på de sociale medier, som er en effektiv platform til at nå bredt ud og eksponere målgruppen mange gange for kampagnens budskab. Indsatsen vil bestå af indrykning af grafik, billeder, tekst, små film og en konkurrence via Økologisk Landsforenings facebook side I love øko, som har 80.000 følgere. Alle grafikker og digitalt materiale, der udarbejdes i projektet, vil blive uploadet i en toolbox, som er frit tilgængelig for gårdbutikker, virksomheder, detailkæder og interesseorganisationer. Dette vil sikre yderligere spredning af kampagnens budskab. For at opnå en synergieffekt vil kampagnen være en del af en større kampagne, der i 30-året for Ø-mærket vil hylde Gaver fra jord og dyr til bord og byer. Øvrige delkampagner er søgt i produktionsafgiftsfondene. Kampagnen vil give taletid til alle dyr og afgrøder, som har nydt godt af 30 år med økologi. Blandt dem bestøverne, som en af de dyregrupper, der er aller mest påvirkede af pesticider, og hvis tilbagegang har potentiale til at blive en global katastrofe.

Projektet bidrager til i 2020 at realisere en økologisk vækst på 15% i detailhandlen og på mindst 20% i Foodservice. Dvs. at den samlede økologiske fødevareromsætning i dagligvarehandlen forventes at stige med 2,5 mia. kr. til et samlet hjemmemarked for økologi på 18,5 mia. kr. i 2020.

Note 7. Økologiens styrkepositioner - til danskerne i anledning Ø-mærkets 30-års jubilæum

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Med regeringens mål om en fordobling af bl.a. det økologiske forbrug i Danmark, er der brug for at fastholde og videreudvikle det økologiske forbrugs flotte vækstrater. Derfor er det vigtigt løbende at kommunikere om økologiens styrkepositioner og bidrag til samfundsgoder - både overfor aftagere af økologiske fødevarer (detailhandlen og foodservice repræsentanter), meningsdannere samt i forhold til den brede befolkning. I 2020 fejrer Ø-mærket 30-års jubilæum. Det er en oplagt platform for at kommunikere økologiens styrkepositioner. Til det formål ønsker projektet at nyttiggøre arbejdet i eksportprojektet The Organic Way – The Danish Model. Derfor laves en dansk version af magasinet The Organic Way (44 sider), en pixiversion af magasinet (8 sider) samt en dansk version af den tilhørende film. Materialet anvendes i forbindelse med afsætningsaktiviteter samt i dialogen med kunder, meningsdannere og den brede befolkning. Med afsæt i materialet udvikles desuden en vandrestilling, der formidler kernebudskaber om økologiens styrkepositioner. Udstillingen stilles til rådighed for biblioteker, kulturhuse, kommuner, kantiner, sygehuse, uddannelsessteder mv.

Projektet bidrager til at udbrede kendskabet til økologiens styrkepositioner til centrale aktører, der arbejder med at fremme af afsætningen af økologiske fødevarer. Udstillingen brander økologiens styrkepositioner til den brede befolkning i både by og på land og bidrager til at borgere, når de er i forbrugerenollen, husker økologiens kernebudskaber og på baggrund heraf foretager økologiske valg ved køledisken.

Note 8. Afsætning af økologisk grønt til foodservice

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektet vil styrke salget, brugen og formidlingen af sæsonens lokale økologiske grøntsager blandt grossister og i de professionelle køkkener – og derved øge de økologiske producenters afsætning.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Aktiviteter: AP 1: Study-tour hos økologisk producent for grossister, AP 2: Study-tour hos økologisk producent for kokke fra restauranter, AP 3: Study-tour hos økologisk producent for tjenere fra restauranter, AP 4: Book en mark – kobling af økologiske producenter med aktører fra kantine-, hotel- og restaurantkæder

Projektet vil sikre at økologiske varianter af grøntsager er "top of mind" hos grossister, kantiner, restaurantkokke og tjenere og fremme loyalitet overfor økologien. Både Study-tours og Book en mark vil skabe øget interesse og købs-lyst og derved øge afsætningen af økologiske grøntsager – lokalt og i sæson. Dette måles ved at følge salgstillene på de økologiske grøntsager hos salgsorganisationer og grossister.

Note 9. Økologiske race- og specialgrise

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Slagtere og kokke mangler viden om, hvordan de kan tilføre økologisk grisekød merværdi. Samtidig efterlyser de differentierede produkter indenfor kategorien med variation i racer og opdrætsformer. Formålet med projektet er at fremhæve smagsmæssige kvaliteter i økologisk grisekød med udgangspunkt i racer, opdrætsformer og vægtklasser samt bidrage til en øget produktportefølje og indtjening baseret på trendsætterne.

AP1: Kortlægning af markedet samt udvælgelse af opdrætsformer til sensoriske tests. Efter en kortlægning af variationer i den økologiske griseproduktion ift. racer og opdrætsform, udvælges tre besætninger, som skal producere grise til de sensoriske tests.

AP2: Sensoriske tests og udvikling af smagshjul, som skal sikre en udbygning af det nuværende smagshjul for gris, så det også kommer til at dække variationen indenfor den økologiske produktion, hvilket giver mulighed for at italesætte smagsforskelle overfor aftagere.

AP3: Masterclass i smag for kokke, hvor deltagerne introduceres for og arbejder med det nye smagshjul og går hjem med ny konkret viden om, hvordan de kan tillægge økologisk gris merværdi overfor deres gæster.

AP4: Masterclass i smag for slagtere, hvor deltagerne introduceres for og arbejder med det nye smagshjul og går hjem med konkret viden om, hvordan de kan tillægge økologisk gris merværdi overfor deres kunder.

AP5: Afsætningsseminar for producenter, kokke og slagtere, som skal sikre dialog mellem producenter og aftagere og danne grundlag for nye samarbejder – som på sigt kan være med til at øge udbuddet af race- og specialgrise.

Den forventede effekt af projektet vil være en øget afsætning samt øget merværdi af økologisk grisekød, samt på sigt et større udbud af økologiske special- og racegrise.

Note 10. Mere økologi hos slagterne – indsats hos supermarkeds- og privatslagtere

2019-projektforlængelse

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Afsætningsfremme

Afsætningen af økologisk kød er stigende i detailhandlen, og der er potentiale for meget mere. Kød er en af de fødevarergrupper, hvor økologien ikke har væksten så hurtigt som inden for fx mejeri og grøntsager, så der er et markant uudnyttet potentiale for at øge den økologiske afsætning på dette område – og her spiller slagterne en vigtig rolle.

Som inden for mange andre fødevarer kategorier og produktioner er udfordringerne også her af både strukturel og holdningsmæssig karakter. Det kan være regler for håndtering, mærkning mm. og/eller værdier hos personalet, der kan være hæmmende for øget afsætning. Der er derfor behov for at slagterne (både detailslagtere og privatslagtere) får mere viden om økologisk kødproduktion og værdierne omkring økologi, men også konkret viden og redskaber til, hvordan de kan arbejde med økologisk kød uden at gå på kompromis med lovgivningen, regler, håndværk mv.

Projektet vil klæde slagteren på med viden om økologiske kød og formålet er, at slagterne efter forløbet er rustet til at håndtere og formidle værdier om økologisk kød og hermed medvirke til, at øge afsætningen af økologisk kød. Det sker gennem faglige oplæg og masterclass. Masterclassen skal give inspiration til retter/produkter, som tilgodeser økologien – bl.a. anvendelse af hele dyret, hvis slagterne vælger at tage hele eller halve dyr hjem. Der er også fokus på tilbehør, da slagterne står for en stor andel 'mad ud af huset'.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Note 11. Fremme af økologi og bæredygtighed i foodservice-sektoren

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer, SEGES

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål er at fremme afsætningen af økologiske produkter i foodservice-sektoren, fra fødevarer virksomheder, der arbejder med bæredygtighedsværktøjet RISE i primærproduktionen. Målet er at sikre et klart billede af fødevarer virksomhedernes systematiske arbejde med bæredygtighed og økologi til værdiskabende viden for foodservice-virksomheder og at værdien af landmændenes bæredygtighedsarbejde kommunikerer målrettet slutbrugeren. Projektets aktiviteter tager afsæt i 6 økologiske fødevarer virksomheders behov for at styrke kommunikationen af arbejdet med økologi og bæredygtighed, målrettet foodservice-sektoren.

Projektet har 4 arbejdsplaner:

Arbejdsplan 1: Kommunikation der skaber værdi

Arbejdsplan 2: Dialog i kæden

Arbejdsplan 3: Test og analyse af værdiskabelse

Arbejdsplan 4: Erfaringsspredning

Der forventes følgende effekter i projektet: Flere økologiske fødevarer virksomheder arbejder bæredygtighed ind i deres forretningsstrategi og deres produktpræsentationer. Øget samarbejde mellem bæredygtighedsaktiviteter i værdikæden.

Note 12. Mersalg af økologisk kylling via faglig og fængende oplysning

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer, SEGES

Hovedformål: Afsætningsfremme

Formålet er at styrke forståelsen af potentielle kunders købspræferencer og fremskaffe og formidle ny fængende viden om økokyllinger til forbrugere, dagligvarehandel og foodservice. Målet er at øge afsætningen af økologiske slagtekyllinger ved at oplyse om økokyllingens livs- og spisekvalitet.

AP1 Analyse af potentielle kunder: I L&F's nye forbrugermåling svarer 37% at de 'ofte' køber økologi, og blandt disse nævner 40% økologisk kylling som noget, de 'typisk' køber. Men gør de det hver gang eller kun nogle gange? Og hvad med resten – de der 'ofte køber økologi, bare ikke økologisk kylling'? Disse forbrugere er lavt hængende frugter, som i AP1 skal undersøges i forhold til faktorer, der kan få dem til at vælge økokylling.

AP2 Update til erhvervet om miljø og udeliv: To økokyllingeproducenter klimaanalyseres og afsætning af øko- og Label Rouge kyllinger undersøges på studietur i Frankrig. Resultater fra AP1 samt klimaanalyser og studietur formidles til slagterier og producenter.

AP3 To demonstrationsdage: I samarbejde med to økokyllingeproducenter arrangeres to demonstrationsdage for 3.000+ potentielle kunder. Via levende formidling får kunderne indblik i hele produktionen fra økorugeæg til at økokyllingen lander på tallerkenen. Med Økokylling-speaks og -quiz illustreres det, at kyllingers biologi imødekommes i økologisk produktion.

AP4 Studietur for dagligvarehandel og foodservice: Indkøbere fra dagligvare- og kantinekæder træffer afgørende beslutninger om indkøb af råvarer. De er private aktører, som ikke er underlagt en offentlig økologimålsætning. Beslutningstagende indkøbere inviteres på studietur hos en økokyllingeproducent, hvor de får viden om: øko-kyllingens velfærd, udeliv, bæredygtighed, smag & racer samt tilberedning.

På kort sigt forventes det, at oplysning om økokyllingers merværdi angående velfærd og spisekvalitet øger afsætningen til forbrugere, dagligvarehandel og foodservice. På langt sigt forventes indsatsen at styrke det positive fokus på økokyllingers merværdi. Projektet forventes at styrke afsætningen af økologisk kyllingekød.

Note 13. Økologi Fordi

Tilskudsmodtager: Forbrugerrådet Tænk

Hovedformål: Afsætningsfremme

Økologi kritiseres i den offentlige debat for at være mindre klimavenligt end den konventionelle produktion. Mange unge har et ønske om at leve klimavenligt, og med opfattelsen af at økologi både er et dyrere og mindre klimavenligt valg, kan mange ende med at fravælge økologi. Projektet Økologi Fordi har til formål at oplyse unge mennesker om, at økologi ikke er en modsætning til klimavenlig kost, og at det ikke behøver at være dyrere at leve økologisk. Målet er at få flere unge til at vælge økologi, når de handler i supermarkedet.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Vi lægger ud med en vidensindsamling, dels af målgruppens viden og indkøbsadfærd i forhold til økologi og klima, dels af fakta og myter i forhold til økologiens rolle i det klimavenlige landbrug. De øvrige projektaktiviteter vil bygge på indsigten fra denne vidensindsamling. Vi afholder debatter på blandt andet Madens Folkemøde, hvor vi med relevante debattører nuancerer emnerne økologi, klima og kød over for et ungt publikum. Behøver man fx helt at fravælge kød og de animalske produkter for at leve klimavenligt? Og hvilken rolle spiller økologien her? Udover debatter møder vi de unge online på de sociale medier. I en kampagneperiode vil vi engagere et antal unge influenter. Influenter er unge med mange følgere på fx Instagram eller Youtube. Når de laver indhold om vores sag på deres egne kanaler, kommer vi ud til endnu flere og andre grupper af unge, end vi selv kan nå. Hele året vil vi løbende have en indsats på vores allerede etablerede Facebook-side og Instagramprofil for unge, som omhandler mad og indkøb. Her er ca 7000 følgere klar til at engagere sig i Økologi Fordis indhold. Ved at nå ud til mange unge med inspiration og konkrete forslag til, hvordan de kan leve økologisk uden at gå på kompromis med deres pengepung eller klimaet, vil vi gøre det muligt for flere unge at spise økologisk. Dermed vil projekt Økologi Fordi på længere sigt være med til at øge afsætningen af økologiske produkter til gavn for udviklingen af den økologiske sektor i Danmark samt miljøet og klimaet generelt.

Note 14. SOFARI – Mere øko-gris i danskernes indkøbskurv

Tilskudsmodtager: Foreningen Fremme af Økologisk Kvalitetssvinekød (FØKS)

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektets formål er at øge den langsigtede efterspørgsel efter økologisk grisekød og bidrage til at øge øko-grisens markedsandel i detailhandlen. Produktionen af økologiske grise er steget markant gennem de seneste år, og det er derfor vigtigt, at efterspørgslen blandt forbrugerne fortsat stimuleres.

Det gøres, dels ved en bred informationsindsats på de sociale medier, der formidler den merværdi man som forbruger får når man køber økologisk grisekød, dels ved at give forbrugerne et oplevelsesbaseret indblik i den økologiske griseproduktions kvaliteter (dyrevelfærd, opdrætsforhold, fodring mv.), og økologiens øvrige værdier. Ved at invitere danske forbrugere indenfor på gården giver Sofari et unikt indblik i, hvad man får for pengene, hvis man køber økologisk gris. Det er med til at give forbrugerne en forståelse for forskellen mellem konventionelt og økologisk produceret grisekød og den tilhørende prisforskel. Projektet er med til at skabe troværdighed om økologien, ligesom projektet bidrager til at skabe dialog mellem økologiske landmænd og forbrugere til gavn for afsætningen. Endvidere bidrager Sofari til eksponering af den økologiske griseproduktion i medierne med mere end 110 presseomtaler og 1.4 mio. visninger af det økologiske griseliv på de sociale medier i kampagneperioden op til Sofari. (2019-tal).

Note 15. Økologisk charcuterie – fra håndværk til højværdiproduktion

Tilskudsmodtager: Hotel- og Restaurantskolen

Hovedformål: Afsætningsfremme

Målet med projektet er at skabe afsætning af økologisk kød gennem læren om forædling. Formålet med projektet er at øge værdien og hermed afsætning af økologisk kød ved at fremtidssikre det gode håndværk. Dette kan opnås ved at sætte fokus på læren om traditionerne for forarbejdning af kød til charcuterie gennem modning, røgning, saltning og marinerung.

Projektets aktiviteter er delt i tre arbejdsplaner:

AP1: Udvikling samt udarbejdelse af et materiale, der skal danne baggrund for et undervisningsforløb i økologisk charcuterie. Materialet skal dække hele kæden fra den økologiske produktion til forarbejdning af kødet samt afsætning af samme. Materialet skal kunne differentieres, så det kan bruges til undervisning på erhvervsuddannelserne og som efteruddannelse på et højere niveau.

AP2 skal understøtte afprøvning af det udarbejdede materiale på de madrelaterede erhvervsuddannelser.

AP3 skal understøtte en afprøvning af materialet som efteruddannelse.

Projektet begynder som pilotprojekt på Hotel- og Restaurantskolen i København. Efter afprøvning og tilrettelse skal materialet foldes ud til landets andre madrelaterede erhvervsuddannelser.

Det forventes, at projektet skal medvirke til at øge værdien af økologisk kød samt skabe værdi og effekt for den økologiske landmand og den økologiske madhåndværker. Ligeledes skal projektet være medvirkende til

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

at fremtidssikre forarbejdning af kvalitetskød i et land, hvor kødproduktionen er udfordret. Effekten skal kunne smages og opleves gennem modning, saltning, røgning og marinering.

Note 16. Fremme af økologiske vegetariske produkter hos producenter, grossister og food service

Tilskudsmodtager: Dansk Vegetarisk Forening

Hovedformål: Afsætningsfremme

Omstillingen mod bæredygtige fødevarer-systemer kræver både mere økologi og markant flere planteproteiner, og det er vigtigt at få det danske fødevarerhverv med i denne udvikling. Derfor igangsatte DVF i 2019 med støtte fra FØL et projekt med fokus på udvikling og afsætning af økologiske, vegetariske produkter. Området kræver fortsat fokus, også i form af en øget deltagelse i den offentlige debat, hvis økologiandelen blandt de plantebaserede produkter skal øges. Det er blevet klart, at der er et stort potentiale i at øge fokus på grossister og food service, og at der mangler viden om økologipræferencer blandt danskere med få kødfrie dage. Projektet vil derfor være en videreudvikling baseret på indsigter fra 2019.

Aktiviteter: Afdækning af markedsbehov, Forbrugeranalyse blandt personer med få kødfrie dage samt fleksitarer, Interviews med nøglepersoner inden for det plantebaserede køkken om produktudvikling og behov, Rådgivning og formidling til fødevarerproducenter, Pres/lobbyarbejde for at få økologiske varianter af eksisterende vegetariske produkter, konvertere eksisterende produkter og/eller økologisere råvarer anvendt i eksisterende produkter, Facilitere produktudvikling af økologiske vegetariske produkter ved match-making af mindre virksomheder, Støttepladser til økologiske start-up-virksomheder på forbrugermessen VeggieWorld, Afholdelse af to økologi-seminarer for 100 deltagere fra fødevarerhvervet, Påvirkning af den offentlige debat, styrke afsætning med fokus på grossister og food service, Udarbejde et inspirationskatalog som giver overblik over de mange nye vegetariske produkter på markedet, Bidrage til markedsføring af nye produkter.

Projektet vil fremme den økologiske produktion samt afsætning af økologiske vegetariske produkter til gavn for landmænd og fødevarerindustri – ved at økologiske lokalt dyrkede råvarer kobles på produktudvikling og særligt afsætning.

Note 17. Bønnemøder – fremtidens økologiske måltid

Tilskudsmodtager: Frugtformidlingen

Hovedformål: Afsætningsfremme

Fremtidens økologiske måltid skal indeholde mere grønt og mere vegetabilsk protein. Vi skal spise mindre kød – og det vi spiser, skal være økologisk og af høj kvalitet. Med dette projekt viser vi at økologien tør gå foran med den indsigt, og står parat med løsninger. Med Bønnemøder på 5 store madevents vil vi skabe nogle glædesfyldte og læringsrige rammer for formidling og presseindsats, med målet at øge afsætningen af økologiske råvarer både fra plante- og dyreriget. Vi har udvalgt 5 events med et højt besøgstal, og hvor der er god opbakning fra arrangørerne ift. at bakke op og støtte presseindsatsen. På disse Madscener laver vi humoristiske seancer på 30 min hvor alle deltagere får en portion bønner i en skål, smager til og laver deres egen bønnenet. Frugtformidlingen stiller med Trine Krebs som lead på mikrofon og nogle dygtige hverdagskokke, som gerne vil øse af deres viden om tilsmagning og tilberedning af enkle og super velsmagende måltider med vegetabilsk protein.

Målet er øget afsætning af økologiske råvarer ved at skabe et fokus hos forbrugerne på at de vegetabilsk alternativer til kød, som vi møder i handlen, også skal være økologiske. Et boost til bønner og bælg, som en del af et økologisk måltid, og læring omkring tilsmagning og tilberedning, så de kan sluses ind i den danske madkultur.

Note 18. Afsætning af biodynamisk kød med klimaaspekter, gastronomi og bedriftshelhed

Tilskudsmodtager: Foreningen for Biodynamisk Jordbrug

Hovedformål: Afsætningsfremme

Formålet er at fremme afsætningen af kødprodukter fra biodynamiske landbrug og samtidig at styrke udvalget af biodynamiske fødevarer. Desuden vil projektet medvirke til at løse de vigtigste udfordringer i forbindelse med salg til forbrugergrupper af kød fra biodynamisk husdyrhold. Projektets aktiviteter vil øge interessen for og salget af biodynamiske kødprodukter ved at gøre dem mere kendte og tilgængelige. Desuden vil projektet bidrage til en større forståelse for, at husdyr, ikke mindst drøvtyggere, kan være en vigtig faktor i en sund gårdorganisme med en positiv klimaprofil. Endelig vil projektets fokus på afsætningen af biodynamiske

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

kødprodukter vil være en impuls, der styrker landmændenes engagement til at udvikle deres produkters kvalitet og understøtte en markedstilpasning af produkterne. Det er et krav i Demeter-reglerne, at de biodynamiske landbrug har et vist husdyrhold for at sikre et sundt kredsløb af næringsstoffer på bedriften og styrke den biologiske mangfoldighed i og på jorden. Afsætning af kød er en naturlig følge af dyreholdet, men kan ofte være forbundet med udfordringer i form af praktiske krav og modtagerorienterede informationer. Projektets mål er at minimere disse udfordringer og øge salget fra gården til kundegrupper med interesse for økologiske og biodynamiske fødevarer af høj gastronomisk kvalitet.

Projektets aktiviteter omfatter:

- Klarlægge omfanget og typen af de biodynamiske landmænds produktion af dyr
- Informere om de biodynamiske principper om helhed og balance på bedriften og husdyrenes betydning i forhold til klimaaspekter, sædskifte, selvforsyning, jordfrugtbar og biodiversitet samt
- Informere om de biodynamiske regler for dyrehold, fodring, dyrevelfærd og forarbejdning af kødprodukter

Vi vil især rette informationerne til den gastronomiske målgruppe: kokke, restauranter og mindre kantiner, og til forbrugergupper, f.eks. indkøbsfællesskaber og til gårdbutikker. Ikke bredt, men fokuseret til dem, der foretrækker økologiske og biodynamiske produkter, bl.a. indehavere af økologiske spisemærker.

Note 19. Økologi på Danmarks største slagteriskole

Tilskudsmodtager: Zealand Business College

2019-projektforlængelse

Hovedformål: Afsætningsfremme

Projektet har til formål at sikre branchen medarbejdere med indsigt, viden og kompetencer til at håndtere og udvikle det økologiske kødmarked gennem for det ene at udvikle ZBC, Roskilde til delvist økologisk slagteriskole og for det andet at øge afsætningen af økologiske slagtervarer gennem kompetenceudvikling i branchen.

Slagteriskolen i Roskilde (ZBC) er Danmarks største slagteriskole, og skolen har ambitioner om at blive Danmarks første delvist økologiske slagteriskole. Ambitionsniveauet er højt, og potentialet for øget afsætning af økologisk kød er enormt. ZBC's ambitionsniveau er, slagtning, opskæring, undervisning, kantiner og slagterudsalg gøres delvis økologisk.

I projektet vil der ske en udvikling af koncept og handlingsplan, Inspiration til faglærere – udvikling af seminar og kompetenceudvikling af faglærere, Udvikling af koncept for samt etablering af økologisk shop-in-shop i eksisterende slagterbutik – undervisning i håndtering af økologiske varer i butik, Returslagtning - herunder også undervisning af faglærere med henblik på rådgivning af eksisterende og kommende producenter af økologisk kød samt gårdbutik samt Kompetenceudvikling af slagtere – udvikling af efteruddannelsesforløb.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Puljen: Viden & Kompetencer

Note 1. Omlægningstjek og kompetenceopbygning til nye økologiske landmænd

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer, SEGES

Hovedformål: Rådgivning

I projektet vil der blive gennemført omlægningstjek og fastholdelses/udviklingstjek. Derudover vil der blive afholdt informationsmøder og netværksaktiviteter for gruppen af nye økologiske landmænd.

Omlægningstjek er rettet mod konventionelle landmænd, som overvejer at omlægge til økologi. Et omlægningstjek kan bidrage med et grundlag for at træffe en beslutning om evt. omlægning til økologi. Fastholdelses/udviklingstjek er rettet mod nuværende økologer og skal medvirke til, at de økologiske landmænd optimerer bedriften i stedet for at tilbagelægge til konventionel drift.

Note 2. Omlægningstjek i boringsnære beskyttelsesområder

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer, SEGES

Hovedformål: Rådgivning

I projektet vil der blive gennemført omlægningstjek.

Omlægningstjek er rettet mod konventionelle landmænd, som overvejer at omlægge til økologi boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Et omlægningstjek kan bidrage med et grundlag for at træffe en beslutning om evt. omlægning til økologi.

Note 3. Omlægningstjek – viden og kompetencer indenfor økologisk landbrugsproduktion

2019-projektforlængelse

Hovedformål: Rådgivning

I projektet vil der blive gennemført omlægningstjek og fastholdelses-/udviklingstjek. Derudover vil der blive afholdt informationsmøder og netværksaktiviteter for gruppen af nye økologiske landmænd.

Omlægningstjek er rettet mod konventionelle landmænd, som overvejer at omlægge til økologi. Et omlægningstjek kan bidrage med et grundlag for at træffe en beslutning om evt. omlægning til økologi.

Fastholdelses/udviklingstjek er rettet mod nuværende økologer og skal medvirke til, at de økologiske landmænd optimerer bedriften i stedet for at tilbagelægge til konventionel drift.

Note 4. Bæredygtighedstjek for nyomlagte bedrifter

2019-projektforlængelse

Hovedformål: Rådgivning

I projektet vil der blive gennemført bæredygtighedstjek.

Et bæredygtighedstjek har til hensigt at forbedre de økologiske bedrifters præstation inden for klima, energi, biodiversitet, næringstoffer, jord, arbejdsforhold mv. Tjekket skal sikre, at økologer fastholder udviklingsretningen, og at økologien udvikles.

Målgruppen er bedrifter, som har været færdigomlagte i mindst et år, men maksimalt har været omlagt i to år.

Note 5. Omlægningstjek hos primærproducenter

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Rådgivning

I projektet vil der blive gennemført omlægningstjek.

Omlægningstjek er rettet mod konventionelle landmænd, som overvejer at omlægge til økologi. Et omlægningstjek kan bidrage med et grundlag for at træffe en beslutning om evt. omlægning til økologi.

Noter til supplerende oplysninger – Ændringsbudget 2020

Note 6. Omlægningstjek til beskyttelse af drikkevandsressourcer

Tilskudsmodtager: Økologisk Landsforening

Hovedformål: Rådgivning

I projektet vil der blive gennemført omlægningstjek.

Omlægningstjek er rettet mod konventionelle landmænd, som overvejer at omlægge til økologi i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Et omlægningstjek kan bidrage med et grundlag for at træffe en beslutning om evt. omlægning til økologi.

Note 7. Økologiske omlægningstjek af SMV'er

Tilskudsmodtager: Landbrug & Fødevarer

Hovedformål: Rådgivning

I projektet vil der blive gennemført omlægningstjek hos fødevarer virksomheder, som overvejer omlægning til økologi.

Med et omlægningstjek får virksomheden et grundlag at træffe beslutningen på.

Note 8. Biodynamiske omlægnings-, fastholdelses- og bæredygtighedstjek

Tilskudsmodtager: Foreningen for Biodynamisk Jordbrug

Hovedformål: Rådgivning

I projektet vil der blive gennemført omlægningstjek, fastholdelses/udviklingstjek og bæredygtighedstjek.

Omlægningstjek er rettet mod konventionelle landmænd, som overvejer at omlægge til økologi. Et omlægningstjek kan bidrage med et grundlag for at træffe en beslutning om evt. omlægning til økologi. Fastholdelses/udviklingstjek er rettet mod nuværende økologer og skal medvirke til, at de økologiske landmænd optimerer bedriften i stedet for at tilbagelægge til konventionel drift. Et bæredygtighedstjek har til hensigt at forbedre de økologiske bedrifters præstation inden for klima, energi, biodiversitet, næringstoffer, jord, arbejdsforhold mv. Tjekket skal sikre, at økologer fastholder udviklingsretningen, og at økologien udvikles.